

Stråtage Før og Nu

Finansieret af BG Håndværks- og Industrifond

Titel

Stråtage før og nu

Redaktion

Fleming Grøfte
Arne Høi

Tekst og grafik/billeder

Fleming Grøfte

Udgiver

Raadvad-Centret
www.raadvad.dk

Copyright

Fleming Grøfte

Resume

Vejledning til ejere og brugere af stråtækte bygninger

Sprog

Dansk

Udgivelsesår

2003

ISBN

87-90915-25-9

Indhold	side
Baggrund	2
Formål	3
Metode	
Grundlag for undersøgelsen	4
Geografisk fordeling af tækkemænd og besvarelser	5
Stråtagets egnstraditioner før og nu	
Særlige egnstraditioner og deres betydning	9
Baggrund for de opstillede egnstraditioner	10
Betragtninger om metoder og materialer	11
Rammer for brug af "Stråtagets egnstraditioner"	12
Egnstraditioner for Nordsjælland	13
Egnstraditioner for Midtsjælland	15
Egnstraditioner for Vestsjælland	17
Egnstraditioner for Sydsjælland	19
Egnstraditioner for Lolland/Falster	21
Egnstraditioner for Fyn	23
Egnstraditioner for Sønderjylland	25
Egnstraditioner for Midtjylland Vest	27
Egnstraditioner for Midtjylland Øst	29
Egnstraditioner for Nordjylland	31
Når stråtaget skal laves	
Særligt ved fredede bygninger	33
Særligt ved bevaringsværdige bygninger	33
Bygningsreglement og lokalplan	33
Brandisolering	33
Arbejds miljø og sikkerhed	33
Tækkemand	33
Checkliste for stråtag før håndværkerkontakt	34
Checkliste for håndværkeraftale	35
Materialebeskrivelser	36
Vigtige adresser	39
Tækkeudtryk før og nu	
Baggrund for udarbejdelse af tækkeordbog	40
Metode anvendt ved udarbejdelse af tækkeordbog	40
Tækkeordbogen 2003	41
Ordliste	58
Stråtagets levetid før og nu	
Sammenhæng mellem materialer, metoder og holdbarhed	66
Følgegruppe	72
Styregruppe	72
Arbejdsgruppe	72
Samarbejdspartnere	72
Finansiering	72
Kilder	72
Bilag	

Baggrund

I Danmark har stråtag traditionelt været fattigmandstag. På landet og i landsbyerne var stråtage op til det 20. århundrede det mest almindelige tag. Materialet blev fremstillet / skaffet lokalt og arbejdskraften var ligeledes lokal. Taget skulle først og fremmest være funktionelt. Dvs. det skulle være tæt og sidde så fast at det ikke blæste af. Udseendet var af mindre betydning.

Tækning var ikke et anset håndværk på linje med smede-, murer- og tømrerhåndværket. At tække var ikke helårsbeskæftigelse og det var nødvendigt at man havde andet erhverv som levevej. Tækkemanden skulle også kun levere egen arbejdskraft og få stykker håndværktøj. Alle tækkematerialer, stillads, klargøring af tag og oprydning var således bygherreansvar.

På den måde kom der kun ringe inspiration til faget udefra. Dvs. der skete få eller ingen ændringer i faget. De få ændringer, der skete, spredte sig kun langsomt og blev i mange tilfælde til variationer, der var knyttet til en bestemt egn – det vi nu betegner som egnsstil, egnsforskelle, egnskikke, tækketraditioner, herefter nævnt som stråtagets egnstraditioner.

Disse egnstraditioner skyldes også, at man tækkede med materialer, der var tilgængelige i nærområdet, som f.eks. de vestjyske lyng og tørvemønninger.

Op igennem 1900 tallet er man så blevet mere mobil og der begyndte samtidig at komme tækkemænd, som havde tækning mere og mere som hovedbeskæftigelse. Da man så omkring 1950-1960 begyndte at udskifte mange stråtage med bl.a. eternittage gav mange af de sidste lokale tækkemænd ikke deres viden videre og der var nu stort set kun fuldtidstækkemanden tilbage.

Heldigvis blev stråtaget mere populært igen op igennem 1970'erne efterhånden som befolkningen fik bedre indtjening og drømmen om det lille hus på landet lod sig realisere og der var, pga. udviklingen i landbruget, mange små husmandssteder at få.

Dette gav faget en opblomstring og tækkemanden var nu "professionel" dvs. han var ansvarlig for hele tækkeprocessen, oplærte nye tækkemænd og dækkede et stort geografisk område. Mange af de oplærte slog sig også ned som selvstændige tækkemænd i andre egne og på den måde blev en enkelt lokal tradition spredt til store områder.

Folks krav til husets anvendelse (udnyttet tagetage, flere kviste, etc.), tagenes udseende og holdbarhed blev også skærpet og tækkemændene lavede omkring 1980 tækkemandslaug for at styrke fag og kvalitet.

Alle disse faktorer har medført store forandringer i tækkefaget siden ca. 1960 og det har skabt et behov for at finde ud af hvilke tækketraditioner der evt. er ved at blive udvisket. Da der heller aldrig er lavet undersøgelser om hvilke egnstraditioner stråtaget har mht. selve tagets udformning, er der også et stort behov for at finde og beskrive sådanne egnstraditioner. Bl.a. fordi et hus hvor tagets udformning ændres, kan få bygningen til at fremstå, som om den var opført et helt andet sted i landet.

Formål

Projektet har til formål at få et billede af variationer i egnstraditioner og tækkemetode i forskellige dele af landet og i forskellige tidsperioder.

Endvidere har projektet til formål at afdække i hvor høj grad ældre egnstraditioner og –tækkemetoder er bevaret i nutidens tækning.

Formålet er først og fremmest, gennem en grundig undersøgelse af forskellige perioders egnstraditioner og –tækkemetoder, at skabe et godt værktøj som:

- Har kulturhistorisk værdi i sig selv
- Kan bruges i tækkefagets lærlingeuddannelse til at forstærke de kommende tækkemænds bevidsthed og viden om lokale tækkevariationer
- Kan bruges som videnssupplement af fredningsmyndigheder og tækkedokumentation samt ejere af stråtækte bygninger
- Opstille nogle overordnede retningslinjer for hvordan man – i forhold til den brede bygningsmasse - kan bevare de vigtigste egnstraditioner og samtidig anvende moderne metoder.

Desuden er det formålet at:

- Indsamle og mangfoldiggøre navne og udtryk der er knyttet til tækkefaget.
- Beskrive de mest almindeligt anvendte tækkematerialer i dag.
- Afdække i hvor høj grad tækketradition stadig overholdes.
- Undersøge om der er sammenhæng imellem materialer, metoder, og holdbarhed.
- Lave en vejledning til hvad folk, der skal have lavet stråtag, nybyg, tilbyg eller udskiftning, skal tage i betragtning.

Grundlag for undersøgelsen

Det er vanskeligt at beskrive ældre tækketraditioner, fordi primærkilden – nemlig de gamle stråtage – i de fleste tilfælde er nedbrudte eller udskiftede. Der er grund til at antage, at de tækketraditioner som anvendes i dag i nogen grad har sammenhæng med de gamle egnstraditioner, men det er samtidig sikkert, at flere af de gamle egnstypiske tækkematerialer og –tekniker ikke længere anvendes.

Undersøgelsen omfatter traditionelle stråtage – ikke møller, tangtage, tækkede vægge, m.v.

Til brug for beskrivelse af de ældre tækketraditioner i denne undersøgelse er primært anvendt de indberetninger fra tækkemænd, som Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelser indsamlede i 1942. Tækkemænd over hele landet har her besvaret en række spørgsmål om både teknikker, særlige fagudtryk og om deres arbejde.

En række af de spørgsmål, der blev stillet fra NEU i 1942, er efterfølgende udvalgt og er blevet gentaget i et nyt spørgeskema, som er udsendt til alle tækkemænd i Danmark. Dette spørgeskema indeholder også spørgsmål om nyere teknikker og forhold om bl.a. brandisolering, importerede tækkematerialer m.m.

Der er udsendt 228 spørgeskemaer og 55 skemaer er returnerede.

Antikvar Allan Tønnesen har efterfølgende udvalgt beretninger fra de samme områder i NEU og transkriberet svarene herfra ind i "de nye" spørgeskemaer, således at tækketraditionen i de to perioder har kunne sammenlignes.

Eksempler på skemaerne er vedlagt som bilag. Det samlede bilagsmateriale ligger på Raadvad-Centret og i NEU.

Derudover er anvendt tidligere publiceret materiale.

Endvidere har Frilandsmuseet, Lyngby været behjælpelig med råd og vejledning om ældre tækketraditioner.

Geografisk fordeling af tækkemænd og besvarelser

Der har ikke været nogen forhåndsudvælgelse af hvilke områder der skulle undersøges.

Alle tækkemænd, der har kunnet findes adresser på, har fået tilsendt skema.

Besvarelserne er så blevet opdelt efter områdebetegnelser som

Nordsjælland
Midtsjælland
Vestsjælland
Sydsjælland
Lolland/Falster
Fyn
Sønderjylland
Midtjylland Vest
Midtjylland Øst
Nordjylland (her defineret som alt nord for Limfjorden)

Det er tækkemanden selv, der på sin besvarelse har angivet hvilket område, hans besvarelse dækker.

Det er ikke muligt at opstille skarpe grænser mellem områderne på land.

Ved at registrere postnummer har det været muligt at lave oversigtskort over hvilke områder der er besvarelser fra.

Ved hjælp af gul markering på landkort er følgende vist:

På fig. 1 er vist de postnumre hvor der er registreret tækkemænd i 2002.

På fig. 2 er vist de postnumre der er besvarelser fra.

På fig. 3 er vist de postnumre hvor besvarelserne fra Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelse (NEU) er fra.

Geografisk fordeling af tækkemænd og besvarelser

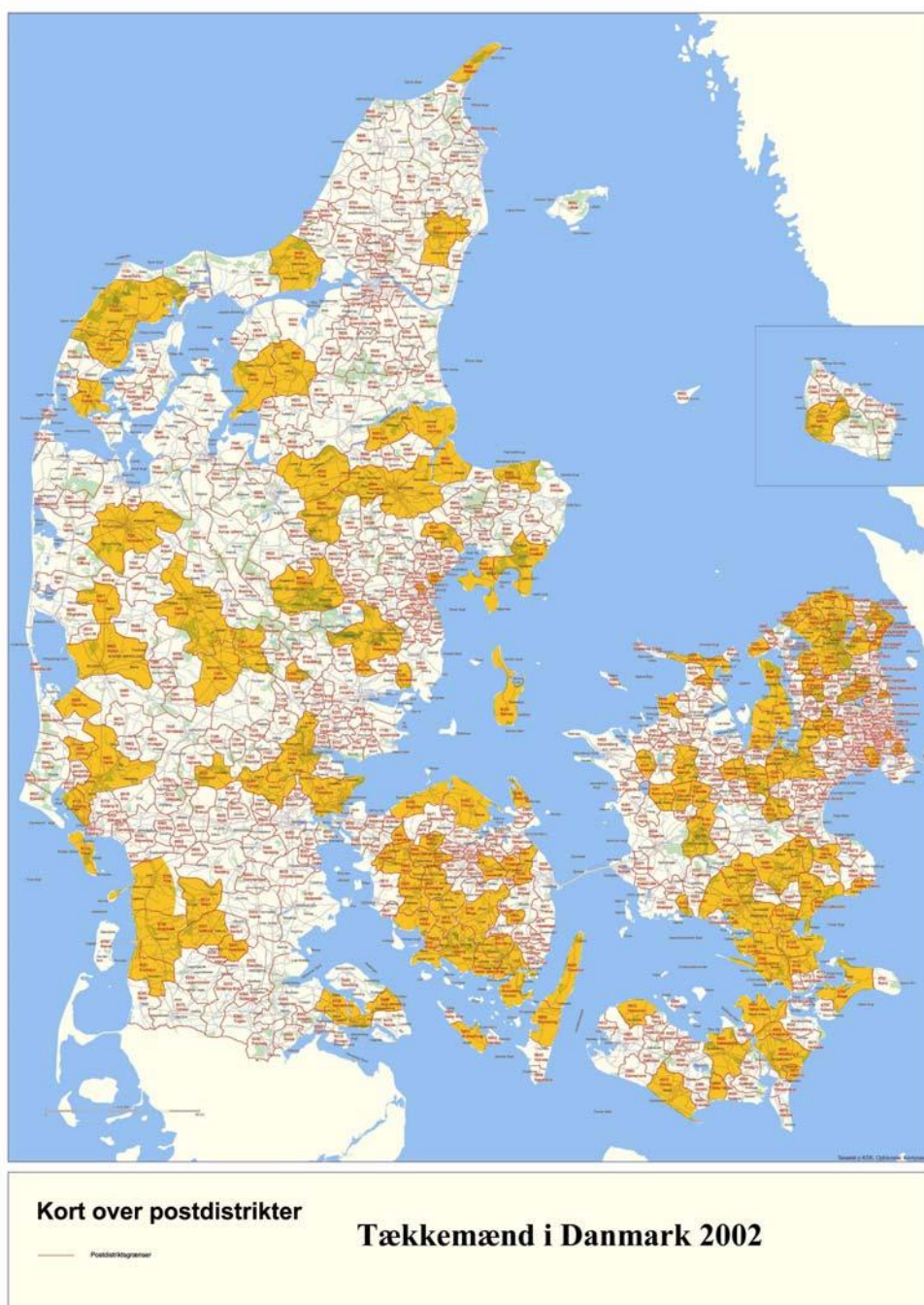

Fig. 1

Sjælland:	Udsendt: 114.
Fyn:	Udsendt: 46.
Jylland:	Udsendt: 68.

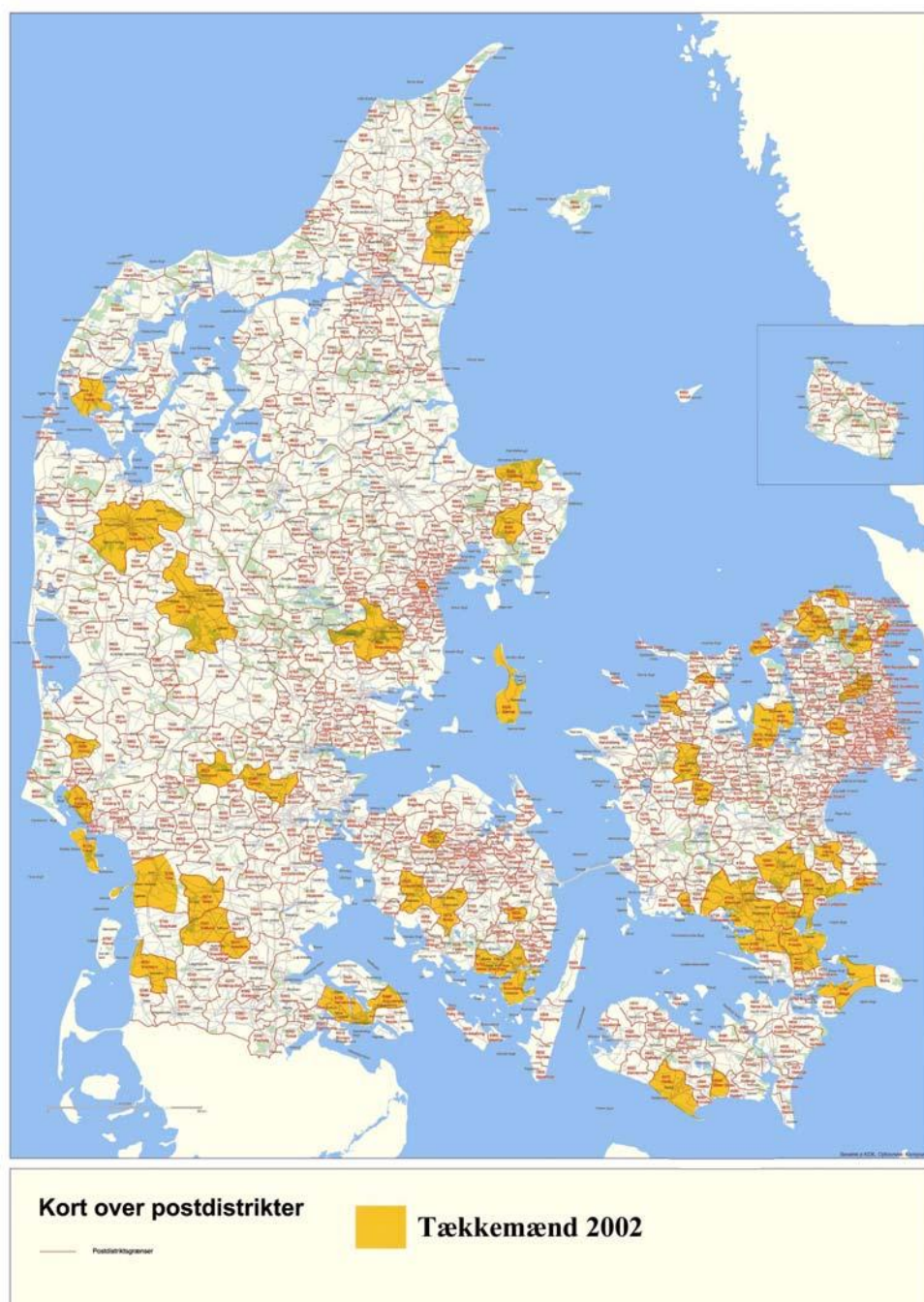
Geografisk fordeling af tækkemænd og besvarelser

Fig. 2

Sjælland:	Besvarelser	34 = 30%
Fyn:	Besvarelser	7 = 15%
Jylland:	Besvarelser	14 = 20%
Samlet besvarelses procent		= 24%

Geografisk fordeling af tækkemænd og besvarelser

Fig. 3 NEU 1942

28 besvarelser. Besvarelserne dækker årene ca. 1870 – 1920.

Særlige egnstraditioner og deres betydning

Landbebyggelsen i Danmark er forskellig fra egn til egn. De ældre bygninger er som hovedregel opført af de materialer, der fandtes naturligt i området. I de skovrige egne, hvor der var god adgang til tømmer, byggede man i kraftige tømmerkonstruktioner, mens man andre steder i landet, hvor det var vanskeligt at skaffe tømmer, byggede i spinkle konstruktioner - eller som i de træfattige egne ved Vestkysten, hvor de grundmurede huse slår igennem som byggemateriale på landet som et af de første steder i Danmark. Også de tækkede tage varierer fra egn til egn, hvor man tidligere har anvendt de lokale materialer til at tække med.

Tækkematerialet kunne være tagrør, halm, tang - eller med tilsæt af f.eks. marehalm eller lyng. Mønningen kunne være lagt med f.eks. tørv eller med lyng eller med halm og kragetræer.

Byggeskikken er også tilpasset de lokale vejrforhold - Et sjællandsk stråtag med en spids brædegavl og halmmønning ville f.eks. ikke holde længe i det barske klima ved vestkysten, hvor tagene havde tunge tørvemønninger og var afvalmede.

Man kan dele egnstraditionerne op i de forhold, der alene knytter sig til de anvendte teknikker og de forhold, der umiddelbart kendetegner bygningerne udefra.

Hvad teknikker angår, er det særligt de gamle bindemetoder der er grundigt beskrevet, bl.a. gennem Allan Hjort Rasmussens undersøgelse af disse. De ældre bindemetoder anvendes i dag primært til museumsbygninger og i nogle tilfælde også til arbejder på de fredede huse. Udefra kan bindemetoderne ses på meget slidte tage og de kan naturligvis også ses fra det indvendige loftsrum.

Et andet særligt egnstræk som Allan Hjort Rasmussen beskriver grundigt i sin undersøgelse, er hvilken mønningstype der knytter sig til de forskellige landsdele. Mønningen er - på en ganske anden måde end bindemetoderne - vigtig for, hvordan vi oplever bygningerne og deres sammenhæng med landskabet og de øvrige bygninger i området. Og mønningstyperne varierer ligesom bindemetoderne fra landsdel til landsdel.

Et andet forhold, der er med til at præge vor oplevelse af bygningerne, er de forskellige principper for afslutning ved gavl og for afslutningen ved tagfod og kvistudformning, der også varierer fra landsdel til landsdel.

De følgende afsnit giver en beskrivelse af de vigtigste egnstræk, der knytter sig til de forskellige landsdele. Ved ikke fredede bygninger er det særligt vigtigt, at fokusere på de "udvendige" egnstræk - dvs. mønning, afslutning ved tagfod og gavl og kvistudformning.

Baggrund for de opstillede egnstraditioner

NEU, Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelse 1942, er gennemgået og der er valgt spørgsmål ud som er blevet gentaget i det spørgeskema, der er sendt ud i forbindelse med denne rapport. Spørgsmålene vedrører udformning af div. detaljer, materialer, bindemetoder og værktøjer.

Disse spørgsmål er efterfølgende stillet op i et skema, så de refererer til en landsdel og der er mulighed for at angive ved hjælp af årstal hvornår man er startet /stoppet med at anvende en metode eller et materiale samt angive en evt. holdbarhed.

Det samme spørgeskema er anvendt af antikvar Allan Tønnesen, Raadvad til at udfylde med besvarelser der foreligger fra NEU og det er tilstræbt at tage besvarelser fra samme postnummerområde, som der var besvarelser fra i 2002. Dette har dog ikke altid været muligt, da NEU anvender sogneinddeling og ikke postnumre.

Efterfølgende er alle svarschemaer blevet tastet ind i to samleschemaer, et fra 1942 og et fra 2002. Alle besvarelser er her opført med en ident (initialer i navn) og i postnummerrækkefølge. Dette har så gjort det nogenlunde overskueligt at se sammenhænge og tidspunkter.

Konklusionerne har efterfølgende dannet grundlag for beskrivelser af egns-traditioner for de forskellige landsdele.

Der er landsdele som ikke har kunne sættes for sig selv i denne undersøgelse, pga. manglende, eller for få oplysninger herfra. Disse vil dog nemt kunne indsættes når veldokumenteret viden herom er indsamlet.

Disse konklusioner er blevet forelagt Frilandsmuseet, Lyngby der har kommenteret de fremsendte oplysninger. Der er også for hver egn udvalgt mindst en tækkemand med mange års erfaring i faget som har haft beskrivelserne til kommentering og deres erfaringer indgår også i beskrivelsen.

Spørgeskema, alle spørgsmål. se bilag 1

Samleskema, en side udvalgt som illustration se bilag 2

Betragtninger om metoder og materialer.**Tækkematerialet**

I dag vil det altid være tækkerør. Der er dog enkelte tækkemænd, der har anvendt halm helt op til omkring 1990, men da halm kun har den halve levetid, koster det samme som rørtag og er svær at skaffe i passende mængder og kvalitet, er det ikke anvendt mere. Halmtage og blandingstage ses i dag kun på Frilandsmuseet, Lyngby og lign. steder. Der laves forsøg med at opdyrke en art elefantgræs til brug for tækkede tage og dette vil måske over en længere årrække afløse tagrør som tækkemateriale.

Rygningsmateriale

Anvendt i dag er halm, lyng, frøgræs og tørv. Hvis man skal holde traditionerne bør man bruge det, der er naturligt forekommende og anvendt i området. F.eks. kan tørv erstattes af lyng visse steder i Jylland, mens halm ikke bør erstattes af lyng på Sjælland. Tang kunne også være et bud i mange områder, men det fås ikke i kommerciel handel i dag og er derfor umuligt at stille som krav til tækkemanden, medmindre man selv kan skaffe det.

Fastgørelsesmetode

I dag har det bundne tag bredt sig til næsten hele landet pga. skruemetodens overlegne anvendelighed. Krav til at anvende syet eller traditionelt bundet tag, bør nok også kun stilles som krav på fredede bygninger med synlig bagside, specielt hvis det er et sted med publikumsadgang.

Bindematerialer

Det har siden 1889 har været lovpligtigt at bruge ståltråd over alle redningsåbninger i alle bind hele vejen op og da kokosgarn og tjærereb således ikke må bruges hele vejen - og det er vel næppe realistisk at ligge og skifte materiale hver gang man kommer til en redningsåbning - er der reelt kun tre alternativer, nemlig galvaniseret-, rustfri- eller lakeret kobbertråd. Dette gælder både bundne og syede tage. Som kæp til bundne tage anvendes i dag kun galvaniseret jernstang, men hasselkæp el. lign kan anvendes på fredede bygninger hvis man i de sidste par år inden taget skal skiftes har ønske om at kunne se denne. Hasselkæp vil dog være dyrere end jernkæp og kan være et problem for nogle tækkemænd der bruger at hænge deres tækkestole i kæppen. Der er, såvidt vides, ikke taget stilling til brug af hasselkæp set fra et brandteknisk synspunkt. At de forskellige frilandsmuseer fastholder diverse traditioner mht. materialer og bindemetoder er vigtigt for tækkemandsfaget, så denne kunnen/viden fortsat praktiseres og vedligeholdes. Kendskab til disse teknikker og materialer vil også indgå i tækkemandsuddannelsen.

Pigstensbelægning

Et almindeligt stråtag har ingen tagrender, hvad der medfører at regnvandet drypper direkte ned på jorden langs hele tagskægget. Opsprøjtet herfra kan dels opfugte den nederste del af muren/bindingsværket dels snavse dette til med mudder og jord.

Løsningen på dette problem er at etablere en pigstensbelægning langs husmuren i en bredde, svarende til tagskægget. Pigstensbelægningen består af knytnævestore, runde strandsten, lagt/nedbanket i grus på den "høje" led - med længderetning fra væggen og ud. Under selve tagdryppet lægges stenene, ligeledes nedbanket på den høje led, på langs af vægretningen, som en slags "kantsten". Belægningen skal derudover have fald væk fra husvæggen. Pigstenene bevirker dels at opsprøjtet fra tagskægget "deler" sig, spredes og ændrer retning, så en mindre del af vandet rammer væggen, dels er det vand, der rammer væggen ikke mudret.

Pigstensbelægninger langs husvæggen er derfor, selv om det ikke hører til tækkemandens arbejde, en integreret del af det at have et stråtag på sit hus. Forsøg med at erstatte pigstenene med beton eller asfalt, der jo ikke skal luges, som disse, forværrer faktisk opsprøjt- og fugtproblemer. Rent æstetisk er en pigstensbelægning også en yderst smuk og naturlig måde for huset at stå på jorden på - i harmoni med det smukke stråtag.

Rammer for brug af "Stråtagets egnstraditioner"

Den efterfølgende beskrivelse af "Stråtagets egnstraditioner" er baseret på perioden ca. 1870 til 2002.

Da formålet har været at finde ud af hvilke egnstraditioner, der har overlevet gennem de sidste ca. 100 år, er der for hver egn beskrevet de ting, som kan ses har været anvendt og stadigvæk anvendes i dag. Det har dog altid været svært at sige om de fleste egnstraditioner, at det *kun* var sådan i et område – specielt når man har større områdebetegnelser som her.

Afsnittet vil give nogle hovedretningslinjer omkring de særligt karaktergivende detaljer som mønning, vindskeder, tagskæg m.m. Vejledningen skal således ikke tages som en facitliste, der frit kan overføres til alle bygninger – men som en række overordnede retningslinjer, for hvad der har været almindeligt i landsdelen i den nævnte periode.

Dette gør, at man altid kan bruge "Stråtagets egnstraditioner" til at lave – et for området – typisk hus, men man vil også komme ud for, at det kan dokumenteres at et hus, eller område - er atypisk – f.eks. gennem gamle billeder, fortællinger eller simpel iagttagelse – og her må der lægges vægt på at bevare en sådan særegenhed.

Denne særegenhed kan være både i materialer, udformning af tag/rygning eller byggetekniske detaljer og disse må altid overvejes individuelt. Der kan også være skjulte detaljer, som man først kan tage stilling til, når arbejdet er i gang. F.eks. kan et tagudhæng på skalke efterfølgende være ændret til en sugfjæl og dette kan som regel først ses når det gamle tag er fjernet.

I sådanne tilfælde hvor "særegenheden" er af nyere dato – fra en til to omtækningsiden siden eller senere – kan man overveje at bringe huset tilbage i original stand.

Afsnittet "Stråtagets egnstraditioner" vil også være en hjælp til, at man får et tag, der passer til det, man har forventet.

"Stråtagets egnstraditioner" er ikke tænkt anvendt på deciderede museumsbygninger eller huse hvor man ønsker at vise en stil/tækkemetode fra før ca. 1870.

Der er også alle steder i landet opført huse, som falder uden for rammerne af "Stråtagets egnstraditioner", og her kan den heller ikke anvendes.

Der er ikke lagt vægt på hvilke værktøjer og stilladsformer tækkemanden har brugt, fordi de fleste tækkemænd i dag vælger det værktøj de har det bedst med. Hvad stilladser angår, er der lovkrav at overholde - som man heller ikke ved arbejde på museer eller fredede huse kan afvige fra.

Desuden har disse to ting ingen indflydelse på det færdige resultat og hovedvægten i denne vejledning er lagt på de visuelle egnstraditioner.

Egnstraditioner for:

Nordsjælland

Egnskarakteristika: Huse med spidsgavl og vindskede i træ er fremherskende her.

Tagskæg:

Skråtstillet Er den absolut fremherskende skik her.

Vandret Forekommer kun hvor det har været et specifikt bygherrerkrav, eller tækkemænd fra en anden egn har fået lov at "råde". Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn.

Tegl i bund Forekommer spredt rundt omkring, men der er ikke faste retningslinier for anvendelsen. Kendes fra slutningen af 1800-tallet. Har især berettigelse på huse med høj mur, da man kan montere tagrender.

Rygning:

Materialer I dag er havrehalm mest anvendt. Før 1940 har også været anvendt rughalm, byg og hvede og enkelte steder tang. Lyng og tørv har aldrig været anvendt. Lyng er dog i de seneste årtier begyndt at blive mere anvendt. Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn, med mindre materialet findes som naturlig ressource i nærområdet. Syede rygninger ses også enkelte steder i dag, men for det meste kun på specielle bygninger. Har ingen tradition i området.

Net Løs rygning (uden net) har altid været den mest anvendte metode her. Ståltrådsnet kommer frem ca. 1890 - 1900 og siden 1970'erne har nylonnet været det mest almindelige. Dette skyldtes at der blev sværere at skaffe langhalm. I Hornsherred er ståltrådsnet det mest anvendte i dag og har også været anvendt her før 1950. Grønt nylonnet er anvendt siden ca. 1975 i resten af Nordsjælland. Der findes en "Gillelejerygning" som kun anvendes i Gilleleje. Den har under rygtræerne - men oven på ståltrådsnettet - en halmudstoppet "pølle" i ståltrådsnet.

Rygtræer Der har altid været anvendt rygtræer. Disse har været flækket og spidset med økse og samlet med træagle. I nyere tid er man så begyndt at save hele rygtræet ud og selv flækkede rygtræer bliver i dag spidset med båndsav/motorsav. Rygtræer samles i dag altid med galvaniseret jernkæp, da træagler har en tendens til at knække ved 2 eller 3 rygning. Der er set eksempler på betonrygtræer. Disse formodes at stamme fra et efterkrigseksperiment og produceres ikke i dag. Flækkede rygtræer er i dag mest udbredt her. Rygtræer er altid egetræ.

Vindskeder

Der har altid været anvendt vindskeder i træ, også op til valme. Disse er altid monteret med et dækbræt (25 x 75/100). Tækkede vindskeder har aldrig været anvendt, men ses enkelte steder i dag, pga. bygherrekrav eller hvor tækkemænd fra en anden egn har fået lov at "råde". Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn.

Kviste

Husene i ældre tid havde meget sjældent kviste på taget, men oftere et såkaldt høgab, en kvist på rem med luger i stedet for vindue. Kvistvinduer er så blevet mere og mere udbredt, efterhånden som folk har taget overtagelsen i brug. Disse kan både være firkantede eller halvrunde. Hvilket man vælger afhænger af ønsker til indvendigt rum, udseende på huset og hvad taghældningen tillader. Vandbrædder er altid skåret lige og tagskæg skrånstillet.

Bindemetoder

Den mest anvendte metode her er bundet tag (kæppetækning). Der har dog altid været tækkemænd som har praktiseret syet tag.

Bindematerialer:*Bundet tag*

Som kæp har der langt op i 1950'erne været anvendt hassel- og sjældnere pilekæp. I dag er kæppen en galvaniseret jernkæp ø 3-8 mm. Til bindingen har været anvendt halmsimer som omkring 1900 er blevet afløst af kokosgarn og tjæret hampereb, som igen ret hurtigt blev afløst af galvaniseret jerntråd. I dag bruges næsten udelukkende rustfri tråd. I 1980'erne blev den rustfri tråd påmonteret en skrue, ofte omtalt som "skruemetoden". Den er i dag 2002 den mest anvendte.

Syet tag

Bruges ikke så meget på egnen, men udviklingen er også gået fra simer, kokos/tjæregarn, galvaniseret tråd til i dag at være 1 mm rustfri tråd.

Tagmaterialer

Tidligere var rughalm det mest anvendte, hvor man ikke havde adgang til rør. I starten af 1900-tallet blev tagrør mere udbredt og er i dag det eneste der anvendes. Der er i slutningen af 1990'erne også enkelte steder blevet brugt en elefantgræsart meget lig tagrør, importeret fra Sydafrika.

Egnstraditioner for:

Midtsjælland

Egnskarakteristika: Huse med spidsgavl og vindskede i træ er fremherskende her.

Tagskæg:

Skråtstillet Er den absolut fremherskende skik her.

Vandret Forekommer kun hvor det har været et specifikt bygherrekrav eller tækkemænd fra en anden egn har fået lov at "råde". Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn.

Tegl i bund Forekommer spredt rundt omkring, men der er ikke faste retningslinier for anvendelsen. Kendes fra slutningen af 1800-tallet. Har især berettigelse på huse med høj mur, da man kan montere tagrender.

Rygning:

Materialer I dag er havrehalm mest anvendt. Før 1940 har også været anvendt rug-, byg- og hvedehalm. Lyng og tørv har aldrig været anvendt. Lyng er dog i de seneste årtier anvendt enkelte steder. Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn, med mindre materialet findes som naturlig ressource i nærområdet. Syede rygninger ses også enkelte steder i dag, men for det meste kun på specielle bygninger og enkelte bygninger, der er knyttet til herregårdene. Har ingen tradition i området.

Net Løs rygning (uden net) har altid været den mest anvendte metode her. Ståltrådsnet kommer frem efter ca. 1950 og det er i dag blevet mest almindeligt.

Rygtræer Der har altid været anvendt rygtræer. Disse har været flækket og spidset med økse og samlet med trænegle. I nyere tid er man så begyndt at save hele rygtræet ud og selv flækkede rygtræer bliver i dag spidset med båndsav/motorsav. Rygtræer samles i dag altid med galvaniseret jernkæp, da trænegler har en tendens til at knække ved 2 eller 3 rygning. Flækkede rygtræer er mest udbredt her. Rygtræer er altid egetræ.

Vindskeder

Der har altid været anvendt vindskeder i træ, også op til valme. Disse kan være monteret med dækbræt som regel lidt mindre (25x40/50 el. lign.) end i Nordsjælland og rørene er lagt ud over dækbræt. Ses også uden dækbræt, hvor rørene er lagt 1-3 cm ud over vindskede. Tækkede vindskeder har aldrig været anvendt, men ses enkelte steder i dag, pga. Bygherrekrav, eller hvor tækkemænd fra en anden egn har fået lov at "råde". Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn.

Kviste

Husene i ældre tid havde meget sjældent kviste på taget, men oftere et såkaldt høgab, en kvist på rem med luger i stedet for vindue. Kvistvinduer er siden blevet mere og mere udbredt, efterhånden som folk har taget overtagelsen i brug. Disse kan både være firkantede eller halvrunde. Hvilket man vælger afhænger af ønsker til indvendigt rum, udseende på huset og hvad taghældningen tillader. Vandbrædder er for det meste skåret lige og tagskæg skråtstillet, men skråtskårene vandbrædder forekommer også.

Bindemetoder

Den mest anvendte metode her er bundet tag (kæppetækning). Der har dog altid været tækkemænd i området, som har praktiseret syet tag.

Bindematerialer:*Bundet tag*

Som kæp har der langt op i 1950'erne været anvendt hassel og sjældnere pilekæp. I dag er kæppen en galvaniseret jernkæp ø 3-8 mm. Til bindingen har været anvendt halmsimer, som omkring 1900 er blevet afløst af kokosgarn og tjæret hampereb, der igen ret hurtigt blev afløst af galvaniseret jerntråd. I dag bruges næsten udelukkende rustfri tråd. I 1980'erne begyndte man at anvende den rustfri tråd påmonteret en skrue, ofte omtalt som "skruemetoden". Den er i dag 2002 den mest anvendte.

Syet tag

Bruges ikke så meget på egnen, men udviklingen er også gået fra simer, kokos/tjæregarn, galvaniseret tråd til i dag at være 1 mm rustfri tråd. Kobbertråd har også en overgang været anvendt i hvert andet bind på staldbygninger.

Tagmaterialer

Tidligere var rughalm det mest anvendte, hvor man ikke havde adgang til rør. I starten af 1900-tallet blev tagrør mere udbredt og er i dag det eneste der anvendes.

Egnstraditioner for:

Vestsjælland

Egnskarakteristika Huse med spidsgavl og vindskede i træ er fremherskende her.

Tagskæg:

Skråtstillet Er den absolut fremherskende skik her.

Vandret Forekommer kun hvor det har været et specifikt bygherrekrav, eller hvor tækkemænd fra en anden egn har fået lov at "råde". Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn, bortset fra Rørvig, hvor det formentlig er blevet brugt af en tækkemand siden ca. 1930.

Tegl i bund Forekommer spredt rundt omkring, men der er ikke faste retningslinier for anvendelsen. Kendes fra slutningen af 1800'tallet. Har især berettigelse på huse med høj mur, da man kan montere tagrender.

Rygning:

Materialer I dag er havrehalm mest anvendt. Før 1940 har der også været anvendt rug-, byg- og hvedehalm. Omkring Lamme- og Isefjord og i Rørvig har også været anvendt tang, som stadigvæk bruges enkelte steder i dag. Lyng og tørv har aldrig været anvendt. Lyng er dog i de seneste årtier anvendt enkelte steder. Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn, med mindre materialet findes som naturlig ressource i nærområdet. Syede rygninger ses enkelte steder, men har ingen tradition i området.

Net Løs rygning (uden net) har altid været den mest anvendte metode her. Ståltrådsnet er begyndt at komme frem efter ca. 1920 og er i dag blevet det mest almindelige. Rygning med nylon forekommer også her i dag.

Rygtræer Der har altid været anvendt rygtræer. Disse har været flækket og spidset med økse og samlet med træagle. I nyere tid er man begyndt at save hele rygtræet ud og selv flækkede rygtræer bliver i dag spidset med båndsav/motorsav. Rygtræer samles i dag altid med galvaniseret jernkæp, da træagler har en tendens til at knække ved 2 eller 3 rygning. Flækkede og savede rygtræer er her nogenlunde ligeligt brugt i dag. Rygtræer er altid egetræ.

Vindskeder

Der har altid været anvendt vindskeder i træ, også op til valme. Disse er altid med dækbræt (25x75/100). Tækkede vindskeder har aldrig været anvendt, men ses enkelte steder i dag, pga. Bygherrekrav, eller hvor tækkemænd fra en anden egn har fået lov at "råde". Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn, bortset fra Rørvig, hvor der, uvist af hvilke årsager, er udbredt brug af tækkede vindskeder.

Kviste

Husene i ældre tid havde meget sjældent kviste på taget, men oftere et såkaldt høgab, en kvist på rem med luger i stedet for vindue. Kvistvinduer er så blevet mere og mere udbredt efterhånden som folk har taget overetagen i brug. Disse kan både være firkantede eller halvrunde. Hvilket man vælger afhænger af ønsker til indvendigt rum, udseende på huset og hvad taghældningen tillader. Vandbrædder er altid skåret lige og tagskæg skråtstillet, også i Rørvig.

Bindemetoder

Den mest anvendte metode her er bundet tag (kæppe-tækning). Der har dog altid været tækkemænd som har praktiseret syet tag.

Bindematerialer:*Bundet tag*

Som kæp har der langt op i 1950'erne været anvendt hassel og sjældnere pilekæp. I dag er kæppen en galvaniseret jernkæp ø 3-8 mm. Til bindingen har været anvendt halmsimer som omkring 1900 er blevet afløst af kokosgarn og tjæret hampereb som igen ret hurtigt blev afløst af galvaniseret jerntråd. I dag bruges næsten udelukkende rustfri tråd. I 1980'erne blev den rustfri tråd påmonteret en skrue, ofte omtalt som "skruemetoden". Den er i dag 2002 den mest anvendte.

Syet tag

Bruges ikke så meget på egnen, men udviklingen er også gået fra simer, kokos/tjæregarn, galvaniseret tråd til i dag at være 1 mm rustfri tråd.

Tagmaterialer

Tidligere var rughalm det mest anvendte, hvor man ikke havde adgang til rør. Efter Lammefjordens udtørring blev tagrør mere udbredt og er i dag det eneste der anvendes.

Egnstraditioner for:

Sydsjælland

Egnskarakteristika Huse med spidsgavl og vindskede i træ er fremherskende her.

Tagskæg:

Skråtstillet Er fremherskende her.

Vandret Er almindeligt forekommende og på Møn og Stevns antageligt lidt mere anvendt.

Tegl i bund Er især repræsenteret i Sydvestsjælland og kan forekomme spredt rundt omkring, men der er ikke faste retningslinier for anvendelsen. Kendes fra slutningen af 1800'tallet. Har især berettigelse på huse med høj mur, da man kan montere tagrender.

Rygning:

Materialer I dag er havrehalm mest anvendt. Før 1940 har også været anvendt rughalm, og i kystnære områder tang, som så vidt vides ikke bruges i dag. Lyng og tørv har aldrig været anvendt. Lyng er dog i de seneste årtier anvendt enkelte steder. Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn, med mindre materialet findes som naturlig ressource i nærområdet. Syede rygninger har der nok altid været lidt af i området pga. indflydelse fra Lolland, hvor disse har været på bygninger tilknyttet herregårdene i området.

Net Løs rygning (uden net) har altid været den mest anvendte metode her. Ståltrådsnet er begyndt at komme frem efter ca. 1920 og det er i dag blevet det mest almindelige, men der er stadigvæk en del løse rygninger.

Rygtræer Der har altid været anvendt rygtræer. Disse har været flækket og spidset med økse og samlet med træagle. I nyere tid er man så begyndt at save hele rygtræet ud og selv flækkede rygtræer bliver i dag spidset med båndsav/motorsav. Rygtræer samles i dag altid med galvaniseret jernkæp, da træagler har en tendens til at knække ved 2 eller 3 rygning. Flækkede og savede rygtræer er her nogenlunde ligeligt brugt i dag. Rygtræer er altid egetræ.

Vindskeder

Der har altid været anvendt vindskeder i træ, også op til valme. Disse kan være med dækbræt (25x30/75 mm) og rør lagt ud til yderkant af dækbræt men er oftere uden dækbræt med rørene 1-3 cm udover. Tækkede vindskeder har aldrig været anvendt, men ses enkelte steder i dag, pga. Bygherrekrav, eller hvor tækkemænd fra en anden egn har fået lov at "råde". Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn.

Kviste

Husene i ældre tid havde meget sjældent kviste på taget, men oftere et såkaldt høgab, en kvist på rem med luger i stedet for vindue. Kvistvinduer er så blevet mere og mere udbredt efterhånden som folk har taget overetagen i brug. Disse kan både være firkantede eller halvrunde. Hvilket man vælger afhænger af ønsker til indvendigt rum, udseende på huset og hvad taghældningen tillader. Vandbrædder kan her være skåret både skråt og lige. Tagskæg er skråtstillet.

Bindemetoder

Den mest anvendte metode her er bundet tag (kæppetækning). Der har dog altid været tækkemænd som har praktiseret syet tag og syet tag har været anvendt i overvejende grad af tækkemændene i perioden ca. 1950-1990.

Bindematerialer:*Bundet tag*

Som kæp har der langt op i 1950'erne været anvendt hassel og bøg, sjældnere pilekæp dog ikke på Møn hvor der mest brugtes pil og poppel. I dag er kæppen en galvaniseret jernkæp ø 3-8 mm. Til bindingen har været anvendt halmsimer og på Møn en del pilevidjer, som omkring 1900 er blevet afløst af kokosgarn og tjæret hampereb, som igen ret hurtigt blev afløst af galvaniseret jerntråd. I dag bruges næsten udelukkende rustfri tråd. I 1980'erne blev den rustfri tråd påmonteret en skrue, ofte omtalt som "skruemetoden". Den er i dag 2002 den mest anvendte.

Syet tag

Brugtes ikke så meget på egnen bortset fra perioden ca. 1950-1990, men udviklingen er også gået fra kokos/tjæregarn, galvaniseret tråd til i dag at være 1 mm rustfri tråd.

Tagmaterialer

Tidligere var hvedehalm det mest anvendte, men også rughalm er brugt hvor man ikke havde adgang til rør som f.eks. på Møn og Stevns. I dag bruges udelukkende rør.

Egnstraditioner for:

Lolland /Falster

Egnskarakteristika Her ses ofte tækkede gavle og udskud på langsiderne. Der ses også tækkede vægge.

Tagskæg:

Skråtstillet Det mest almindelige er at tagskægget er mere ned mod vandret (ca. kl. halv tre).

Vandret Halvvalmetagskæg og toppen af kvisttagskæg er altid vandret (kl. 3).

Tegl i bund Forekommer spredt rundt omkring, men der er ikke faste retningslinier for anvendelsen. Kendes fra slutningen af 1800-tallet. Har især berettigelse på huse med høj mur da man kan montere tagrender.

Rygning:

Materialer I dag er havrehalm mest anvendt, men frøgræs bruges også og har været brugt i mange år. Der har også været anvendt tang, men dette bruges ikke i dag. Lyng og tørv har aldrig været anvendt og bliver det så vidt vides heller ikke i dag. Syede rygninger med rør er meget udbredt.

Net Løs rygning (uden net) har altid været den mest anvendte metode her. Ståltrådsnet er begyndt at komme frem efter ca. 1920 og det er stadig brugt i dag.

Rygtræer Der har altid været anvendt rygtræer, hvor der ikke var tang eller syet rygning. Disse har været flækket og spidset med økse og samlet med trænegle. I nyere tid er man så begyndt at save hele rygtræet ud og selv flækkede rygtræer bliver i dag spidset med båndsav/motorsav. Rygtræer samles i dag altid med galvaniseret jernkæp, da trænegler har en tendens til at knække ved 2 eller 3 rygning. Flækkede og savede rygtræer er her nogenlunde ligeligt brugt i dag. Rygtræer er altid egetræ.

Vindskeder

Vindskeder er altid tækkede, dog bruges på spidsgavlede huse vindskede uden dækbræt.

Kviste

Husene i ældre tid havde meget sjældent kviste på taget, men oftere et såkaldt høgab, en kvist på rem med luger i stedet for vindue. Kvistvinduer er så blevet mere og mere udbredt efterhånden som folk har taget overetagen i brug. Disse kan både være firkantede eller halvrunde. Hvilket man vælger afhænger af ønsker til indvendigt rum, udseende på huset og hvad taghældningen tillader. Tagskæg på kvist er altid vandret og vandbrædder er altid skåret lige.

Bindemetoder

Den mest anvendte metode her er bundet tag (kæppetækning). Der har dog altid været tækkemænd som har praktiseret syet tag. Der har været en periode fra ca. 1910-1980 hvor syet tag har været mest anvendt. I dag bruges skruemetoden.

Bindematerialer:*Bundet tag*

Som kæp har været anvendt hassel og sjældnere pilekæp. I dag er kæppen en galvaniseret jernkæp ø 3-8 mm. Til bindingen har været anvendt pilevidjer. I dag bruges næsten udelukkende rustfri tråd. I 1980'erne blev den rustfri tråd påmonteret en skrue, ofte omtalt som "skruemetoden". Den er i dag 2002 den mest anvendte.

Syet tag

Brugt på egnen i perioden ca. 1910-1980 og mest med galvaniseret tråd. Tjæregarn har også været lidt anvendt tidligt i perioden.

Tagmaterialer

Tidligere var rughalm det mest anvendte, men også hvede, byg og flæg blev brugt. Tagrør vandt først indpas omkring 1950 og er i dag det eneste der anvendes.

Egnstraditioner for:

Fyn

Egnskarakteristika Valmede tage, ofte sammenbyggede og blødt afrundede tage.

Tagskæg:

Skråtstillet Har aldrig været brugt på Fyn, Langeland eller Tåsinge. Bruges heller ikke i dag og kan absolut ikke anbefales set fra et "egnsskiksynspunkt".

Vandret Tagskægget er altid vandret.

Tegl i bund Forekommer spredt rundt omkring også på Langeland og Tåsinge, men der er ikke faste retningslinier for anvendelsen. Kendes fra slutningen af 1800-tallet. Har især berettigelse på huse med høj mur da man kan montere tagrender.

Rygning:

Materialer Omkring år 1900 har halm med rygtræ været meget udbredt. Der har også været anvendt græstørv og tang eller halm æltet med ler før år 1900, men nok i mindre omfang og uden rygtræer. I dag bruges kun havrehalm og frøgræs. Lyng er dog i de seneste årtier begyndt at blive mere anvendt. Kan set fra et "egnsskiksynspunkt" ikke anbefales i denne egn.

Net Løs rygning (uden net) har altid været den mest anvendte metode her. Ståltrådsnet er begyndt at komme frem efter ca. 1920 til tang. Ståltrådsnet er så blevet mere og mere anvendt til at være dominerende i dag, men altid med rygtræer.

Rygtræer Der har altid været anvendt rygtræer, hvor det ikke var tørv eller tang/halm æltet med ler. Disse har været flækket og spidset med økse og samlet med træagle. I nyere tid er man så begyndt at save hele rygtræet ud og selv flækkede rygtræer bliver i dag spidset med båndsav/motorsav. Rygtræer samles i dag altid med galvaniseret jernkæp, da træagler har en tendens til at knække ved 2 eller 3 rygning. Flækkede og savede rygtræer er her nogenlunde ligeligt brugt i dag. Rygtræer er altid egetræ.

Vindskeder	Vindskeder er altid tækkede.
Kviste	Husene i ældre tid havde meget sjældent kviste på taget, men oftere et såkaldt høgab, en kvist på rem med luger i stedet for vindue. Kvistvinduer er så blevet mere og mere udbredt efterhånden som folk har taget overetagen i brug. Disse kan både være firkantede eller halvrunde. Hvilket man vælger afhænger af ønsker til indvendigt rum, udseende på huset og hvad taghældningen tillader. Vandbrædder kan være skåret lige eller skrå og tagskæg er noget over vandret (kl. halv tre).
Bindemetoder	Syet tag har været mest anvendt indtil bundet tag (skruemetoden) har taget over i løbet af 1990'erne. Man har før i tiden brugt at lægge en kæp med i syningen på udsatte steder. Kæppetækning har også været anvendt, men nok i begrænset omfang (omkring 1900).
Bindematerialer:	
<i>Bundet tag</i>	Som kæp har været anvendt hassel. I dag er kæppen en galvaniseret jernkæp ø 3-8 mm. Til bindingen har været anvendt pilevidjer. I dag bruges næsten udelukkende rustfri tråd. I 1980'erne blev den rustfri tråd påmonteret en skrue, ofte omtalt som "skruemetoden". Den er i dag 2002 den mest anvendte.
<i>Syet tag</i>	Tjæregarn og kokosgarn og galvaniseret tråd har været brugt. Syet tag bruges i dag stort set kun på fredede bygninger.
Tagmaterialer	Tidligere var rughalm det mest anvendte, men også hvedehalm blev brugt. Tagrør er så begyndt at blive brugt mere og mere efter ca. 1960, men halmen har været en hel del anvendt indtil ca. 1980-1990. I dag bruges kun rør.

Egnstraditioner for:

Sønderjylland

Egnskarakteristika Spidsgavlede mod øst og valmede mod vest.

Tagskæg:

Skråtstillet Har aldrig været brugt. Bruges heller ikke i dag og kan absolut ikke anbefales set fra et "egnsskiksynspunkt" .

Vandret Tagskægget er altid vandret.

Tegl i bund Forekommer ikke her.

Rygning:

Materialer Omkring år 1900 har græstørv eller tang været almindeligt brugt. Halm har også forekommet formentlig æltet med ler. Omkring 1920 er tang og halm så blevet afløst af marehalm og lyng. Lyng er i dag det mest brugte. Tørv bruges stadigvæk og skal helst være fra Fanø el. Blåvand da lokale tørv ikke holder så længe pga. et højere sandindhold.

Net Ståltrådsnet til lyng er begyndt at komme fremefter ca. 1920. Ståltrådsnet er så blevet mere og mere anvendt til at være dominerende i dag, men kun til lyngen.

Rygtræer Der har aldrig været tradition for at anvende rygtræer her og det kan absolut ikke anbefales set fra et "egnsskiksynspunkt" , bortset fra Als og Sundeved.

Vindskeder

Vindskeder er altid tækkede.

Kviste

Husene i ældre tid havde meget sjældent kviste på taget, men oftere et såkaldt høgab, en kvist på rem med luger i stedet for vindue. Kvistvinduer er så blevet mere og mere udbredt efterhånden som folk har taget overetagen i brug. Disse kan både være firkantede eller halvrunde. Hvilket man vælger afhænger af ønsker til indvendigt rum, udseende på huset og hvad taghældningen tillader. Vandbrædder kan være skåret lige eller skrå.

Bindemetoder

Syet tag har været mest anvendt indtil bundet tag (skruemetoden) har taget over i løbet af 1990'erne.

Bindematerialer:*Bundet tag*

I dag er kæppen en galvaniseret jernkæp ø 3-8 mm. I 1980'erne blev den rustfri tråd påmonteret en skrue, ofte omtalt som "skruemetoden". Den er i dag 2002 den mest anvendte.

Syet tag

Simer, tjæregarn og kokosgarn var almindeligt indtil ca. 1920, hvor det blev afløst af jerntråd. Enkelte tækkemænd har dog brugt kokosgarn indtil 1980. Syet tag bruges i dag kun på fredede bygninger.

Tagmaterialer

Rughalm, nogle gange med lyng imellem, eller marehalm med lyng imellem, var mest almindeligt indtil slutningen af 1800-tallet. Herefter blev det mere og mere almindeligt at bruge rør. I dag bruges kun rør.

Egnstraditioner for:

Midtjylland Vest

Egnskarakteristika Hel- og halvvalmede tage. Flest halvvalmede.

Tagskæg:

Skråtstillet Bruges ikke helt vest på, men bruges mest når man kommer til midten af Jylland.

Vandret Er det mest almindelige her.

Tegl i bund Forekommer tilsyneladende ikke her.

Rygning:

Materialer Omkring år 1900 har græstørv, eller tang, hø/halm æltet med ler været almindeligt brugt. Ressourcerne i nærområdet har været afgørende for materialevalg. Lyng er i dag det mest brugte. Tørv bruges stadigvæk.

Net Ståltrådsnet er begyndt at komme frem efter ca. 1920. Ståltrådsnet er så blevet mere og mere anvendt til at være dominerende i dag, men kun til lyngen.

Rygtræer Der har aldrig været tradition for at anvende rygtræer her, men det bliver brugt nogle steder i dag. Formentlig siden ca. 1980.

Vindskeder

Vindskeder er altid tækkede.

Kviste

Husene i ældre tid havde meget sjældent kviste på taget, men oftere et såkaldt høgab, en kvist på rem med luger i stedet for vindue. Kvistvinduer er så blevet mere og mere udbredt efterhånden som folk har taget overtaget i brug. Disse kan både være firkantede eller halvrunde. Hvilket man vælger afhænger af ønsker til indvendigt rum, udseende på huset og hvad taghældningen tillader. Vandbrædder er skåret skrå, og tagskæg vandret. På større huse ofte en kvist på mur over døre, også kaldet en gaf.

Bindemetoder

Syet tag har været mest anvendt indtil at bundet tag (skruemetoden) har taget over i løbet af 1990'erne.

Bindematerialer:*Bundet tag*

I dag er kæppen en galvaniseret jernkæp ø 3-8 mm. I 1980'erne blev den rustfri tråd påmonteret en skrue, ofte omtalt som "skruemetoden". Den er i dag 2002 den mest anvendte.

Syet tag

Simer, tjæregarn og kokosgarn var almindeligt indtil ca. 1920 hvor det blev afløst af jerptråd. Enkelte tækkemænd har dog brugt kokosgarn indtil 1980. Syet tag bruges i dag kun på fredede bygninger.

Tagmaterialer

Rughalm, næsten altid med lyng imellem. Et halmtag uden lyng var ren luksus. Sjældent tage med kun lyng. Herefter blev det mere og mere almindeligt at bruge rør. I dag bruges kun rør. Brugen af lyng imellem er blevet mindre og mindre i starten af 1900-tallet og formentlig helt ophørt omkring 1940'erne.

Egnstraditioner for:

Midtjylland Øst

Egnskarakteristika Spidsgavle og halvvalme.

Tagskæg:

Skråttillet Begynder at forekomme fra midten af Jylland og er på Djursland den mest udbredte.

Vandret Forekommer omkring midten af Jylland og bliver mindre og mindre anvendt jo længere østpå man kommer.

Tegl i bund Forekommer meget sjældent.

Rygning:

Materialer Før år 1900 var græstørv enerådende, så begyndte man at bruge tang eller rug-, hvede-, byghalm æltet med ler. Halm var mest almindelig indtil ca. 1985 hvor man så (igen) begyndte at bruge lyng, som i dag er det mest brugte. Tørv bruges også stadigvæk. Materialevalg har nok været præget af, hvilke materialer der var tilgængelige i nærområdet.

Net Ståltrådsnet er begyndt at komme frem efter ca. 1920. Ståltrådsnet er så blevet mere og mere anvendt til at være dominerende i dag, men kun til lyng og halm.

Rygtræer Har altid været brugt på Djursland og har herfra nok spredt sig gennem årene og været brugt i Randers, Århus og Skanderborg amter helt ned til Vejle fjord. Bruges også i dag, især på Djursland og omkring Århus.

Vindskeder

Vindskeder var omkring 1900 også i træ, men i dag bruges kun tækket vindskede.

Kviste

Husene i ældre tid havde meget sjældent kviste på taget, men oftere et såkaldt høgab, en kvist på rem med luger i stedet for vindue. Kvistvinduer er så blevet mere og mere udbredt efterhånden som folk har taget overetagen i brug. Disse kan både være firkantede eller halvrunde. Hvilket man vælger afhænger af ønsker til indvendigt rum, udseende på huset og hvad taghældningen tillader. Vandbrædder er skåret skrå.

Bindemetoder

Syet tag har været mest anvendt indtil bundet tag (skruemetoden) har taget over i løbet af 1980'erne. På Djursland har der altid været tradition for bundet tag.

Bindematerialer:*Bundet tag*

Før i tiden hasselkæp, i dag en galvaniseret jernkæp ø 3-8 mm. I 1980'erne blev den rustfri tråd påmonteret en skrue, ofte omtalt som "skruemetoden". Den er i dag 2002 den mest anvendte.

Syet tag

Simer, tjæregarn og kokosgarn var almindeligt indtil ca. 1920 hvor det blev afløst af jerptråd. Enkelte tækkemænd har dog brugt kokosgarn indtil 1980. Syet tag bruges i dag kun på fredede bygninger.

Tagmaterialer

Rughalm, næsten altid med lyng imellem. Et halmtag uden lyng var ren luksus. Sjældent tage med kun lyng. Herefter blev det mere og mere almindeligt at bruge rør. I dag bruges kun rør. På Djursland var halmtage almindelige helt op til 1960. Brugen af lyng imellem er blevet mindre og mindre fra starten af 1900-tallet og formentlig helt ophørt omkring 1940'erne. Lyngtagene kan formentlig kun forekomme i hedeområderne, mens halm og rør har været anvendt i kystområderne og omkring de federe jorde.

Egnstraditioner for:

Nordjylland

Egnsskikke:

Tagskæg:

<i>Skråtstillet</i>	Er omkring 1900-tallet udbredt fra Thy og op til Brovst og i dag udbredt i hele Nordjylland.
<i>Vandret</i>	Er omkring 1900-tallet mest almindeligt fra Brovst og resten af Nordjylland. Bruges næsten ikke idag.
<i>Tegl i bund</i>	Forekommer tilsyneladende ikke her.

Rygning:**Materialer**

	Omkring 1900 brugtes mest tørv, men også tang og lyng har været anvendt, når tørv ikke kunne skaffes. I dag bruges kun tørv og lyng.
<i>Net</i>	Ståltrådsnet er begyndt at komme frem efter ca. 1920. Ståltrådsnet er så blevet mere og mere anvendt til at være dominerende i dag både til lyng og tørv.
<i>Rygtræer</i>	Har aldrig været brugt og bliver det heller ikke i dag. Kan absolut ikke anbefales set fra et "egnsskiksynspunkt".

Vindskeder

Har altid været og er stadigvæk tækkede.

Kviste

Husene i ældre tid havde meget sjældent kviste på taget, men oftere et såkaldt høgab, en kvist på rem med luger i stedet for vindue. Kvistvinduer er så blevet mere og mere udbredt efterhånden som folk har taget overetagen i brug. Disse kan både være firkantede eller halvrunde. Hvilket man vælger afhænger af ønsker til indvendigt rum, udseende på huset og hvad taghældningen tillader. Vandbrædder er skåret lige og tagskæg skråtstillet.

Bindemetoder

Syet tag har været anvendt, indtil bundet tag (skruemetoden) har taget over i løbet af 1980'erne.

Bindematerialer:*Bundet tag*

Har ikke været brugt før fra midten af 1980'erne.

Syet tag

Simer og kokosgarn var almindeligt indtil ca. 1920 hvor det blev afløst af jerptråd. Enkelte tækkemænd har dog brugt kokosgarn indtil midten af 1980'erne. Syet tag bruges i dag kun på fredede bygninger og mest almindeligt som bindetråd er rustfri ståltråd.

Tagmaterialer

Rughalm sjældent hvedehalm, så vidt vides aldrig med lyng imellem. Der har altid været brugt rør og disse er så blevet mere og mere almindelige at bruge op igennem første halvdel af 1900-årene. I dag bruges kun rør.

Særligt ved fredede bygninger

- Alle arbejder skal godkendes af Kulturarvsstyrelsen. Se nærmere på www.kuas.dk

Særligt ved bevaringsværdige bygninger

- De bevaringsværdige bygninger kan være omfattet af en særlig lokalplan. Er der ingen restriktioner i lokalplanen, skal man være opmærksom på, at f.eks. nye kviste eller materialer og løsninger, der er fremmede for området, kan forringe bygningens bevaringsværdi – og dermed forringe mulig-hederne for at få tilskud fra de kommunale bygningsforbedringsudvalg. Disse udvalg kan tildele rente- og afdragsfrie lån til arbejder på bygningens klimaskærm med op til 2/3. Bygningsforbedringsudvalgene administreres af kommunerne og af Erhvervs- og Boligstyrelsen. www.ebst.dk

Bygningsreglement og lokalplan

- Alle arbejder skal overholde bygningsreglementet – Det gældende bygningsreglement kan ses på Erhvervs- og Boligstyrelsens hjemmeside: www.ebst.dk
- Lokalplaner kan rekvireres fra kommunen.

Brandisolering

- Der har været lavet forsøg siden midten af 1950'erne for at gøre stråtage mindre brandfarlige og det er en udvikling, der stadigvæk foregår. Godkendte metoder er i dag beskrevet i Dansk Brandteknisk Instituts vejledning nr 129. Se www.dift.dk
- Der er også lavet en brandmærkningsordning som administreres af Foreningen Stråtag. Se www.brandmaerkning.dk

Arbejdsmiljø og sikkerhed

- Alt arbejde på tag skal foregå ifølge Arbejdstilsynets forskrifter. Der udkommer medio 2003 en branchevejledning for tækkemænd, som anviser hvordan man kan arbejde på et stråtag. www.at.dk

Tækkemand

- På www.taekkelaug.dk findes lister over tækkemænd der er med i BYG-GARANTIORDNING.

Checkliste for stråtag før håndværkerkontakt

Før håndværkerkontakt bør du tænke over disse ting:

Kviste

Bevares, udskiftes, nye på, brandflugtveje, størrelse kontra taghældning, udvendigt udseende, indvendig udnyttelse, er der egnstraditioner at tage hensyn til. Tag hensyn til husets ydre fremtræden, og planlæg ikke kun kvistene indefra. Man skal være særdeles opmærksom på udformningen af kviste i stråtage på ældre bygninger, da kviste i mange tilfælde kan forringe både bygningens udtryk og dens bevaringsværdi. De mest "nænsomme" kviste til en ældre bygning er de små lave buede kviste eller bryn.

Rygning

Type, materialer, er der egnstraditioner at tage hensyn til?

Skorstene

Bevares, pudses/males nedtages/opsættes, evt. inddækninger. Husk at skorstenen er en karaktergivende del af bygningen, og at bevaringsværdien kan forringes, hvis skorstenen fjernes.

Udluftninger

Hvor mange, wc/køkken/bad/tørretumbler/andet. Bør altid placeres i kip.

Udformning

Vinkel på tagskæg/valme/evt. vindskeder og udhæng på disse. Er der egnstraditioner at tage hensyn til?

Indgangspartier

Hvor er tagdryppet og er det OK?

Træværk

Vandbrædder, vindskeder evt. underbrædder, sugfjæl, hvilken trætype og skal det males? Malingstype og farve. Træværk har traditionelt været malet med en træbjærefarve eller en linoliemaling.

Vil du selv

Lave noget og hvad?

Isolering

Bliver der brug for efterisolering/brandisolering?

Har du nogle krav

til din håndværker, f.eks. medlem af en garantiordning eller andre ting?

Checkliste for håndværkeraftale

Under håndværkerkontakt kan nedenstående gennemgås, så der er enighed om hvad tilbuddet skal indeholde.

Tækkemand	Bygherre	
☐	☐	Nedrivning og bortkørsel (inkl. evt. afgifter).
☐	☐	Køb og levering af materialer.
☐	☐	Presenningsleje.
☐	☐	Transport.
☐	☐	Stilladser.
☐	☐	Tækkemateriale.
☐	☐	Murer, tømrer, maler, blikkenslagerarbejde (inddækninger, vindskeder, sternbrædder farve, malingstyper, udluftninger, osv.).
☐	☐	Evt. særlige detaljer.
☐	☐	Hvor mange kvm.
☐	☐	Minimum tagtykkelse og slidlag i cm.
☐	☐	Hvor mange skorstene (tækning omkring) inkl. ny inddækning.
☐	☐	Hvor mange valme/grater.
☐	☐	Hvor mange kviste inkl. vandbrædder.
☐	☐	Hvor mange skotrender.
☐	☐	Starttidspunkt og hvor lang tid for udførelse.
☐	☐	Vejrligsdage.
☐	☐	Oprydning (inkl. evt. afgifter)
☐	☐	Betalingsbetingelser.
☐	☐	Pris for timeløn ved ekstraarbejde og betingelser for udførsel heraf.
☐	☐	Udformning og materialevalg på rygning og hvor mange meter.
☐	☐	Udformning af tagskæg og vindskeder.
☐	☐	Garantiordning – hvilken?

Materialebeskrivelse

Dette er beskrivelse af de mest almindelige materialer der bruges i tækkefaget i dag.

Lægter:

I dag må kun anvendes T1 mærkede lægter.
Ved lægteafstand mindre end eller lig med 0,45 m, kan følgende dimensioner anvendes:

- 38 x 56 mm ved spærafstand op til 1,0 m
- 50 x 50 mm ved spærafstand op til 1,3 m.

Yderligere information: SBI anvisning 189.

Holdbarhed: 80 – 100 år.

Tækkerørene:

Leveres i bundter som skal være min. 60 cm i omkreds ved rodende. Tækkerørene skal være vinterfældede, etårige og mellem 125-180 cm lange. De skal være ens lange, rette og rene, fri for blade og uden for meget blomst. Rørene må ikke være det mindste rådne eller mugne, og de skal være rensede for smulder og kortere, fjorgamle rørstumper.

Holdbarhed: 30 – 60 år alt efter taghældning, sted på taget og omgivelser.

Halm:

Halmen skal helst være havrehalm, da det holder længst pga. et højt celluloseindhold, men byg og hvede er også anvendt.

Til løse rygninger skal man sikre sig, at halmen har en god længde, dvs. halm fra lavninger og hvor mejetærsker har sat skærebordet lavt, og helst lavtrykspresset.

Holdbarhed: Havre 4 – 6 år, byg- og hvedehalm 3 – 5 år.

Lyng:

Lyng leveres i højtrykspressede baller. Lyngen skal være frisk og blød. Der skal altid være en vandafvisende dug under lyngen, da lyng ikke bliver vandtæt.

Holdbarhed 5 – 7 år.

Tørv:

Engtørv af ca. 8 cm tykkelse, ca. 20 cm bredde og ca. 150 cm lange. Tørvne skal være seje dvs. være mere lerholdige end sandholdige. Tørv oplægges med græssiden ned og der fyldes ud under dem med halm, hø, eller lign. for at få en pæn form på rygningen.

Holdbarhed: 15 – 25 år alt efter lerindhold.

Net:

Nylonnet er grønt i ruller (3x 100 m). Før brug rulles det op i fuld bredde i ønsket længde.

Holdbarhed: Nyt på, hver gang der mønnes.

Ståltrådsnet skal være hønsenet 40 – 50 mm maskestørrelse, B = 0,90 el. 0,75 m. Andre typer bliver for stive i nettet eller for store/små i masker.

Holdbarhed: ca. 15 - 20 år.

Rygtræer*Generelt:*

Kragetræerne skal være af eg.

105-120 cm lange og et sæt skal veje ca. 15 – 20 kg.

Hullet, ø 8 - 10 mm, til samling bores 1 m fra bunden. Dette gør, at rygtræerne altid vil lægge lige langt ned på rygningen.

Samles med galvaniseret jertråd ø 3 – 8 mm.

Til museumsbygninger o. lign. kan anvendes en kraftig trædyvle af egetræ, disse kan dog have en tendens til at knække ved nyrugning, når man skal flytte på rygtræerne.

Som standard bør rygtræerne samles så "højre ben er mod en selv".

Ved udskiftning mellem eksisterende må man bruge den fremherskende samleorden.

Rygtræerne anbringes med ca. 25-40 cm's afstand, mindst ved løs rygning, størst ved ståltrådsnet.

Kløvet:

Kløvede rygtræer skal helst laves af en lige stamme, med en diameter mellem 30 til 50 cm. Dette gør at rygtræerne fremkommer i rimelig ensartede "lagkagestykker" og retheden bevirker, at de kan oplægges med barksiden ind mod rygningen.

De opadstikkende ender spidses til.

Holdbarhed 20 – 25 år.

Savet:

Træet saves af kernetræ, let spidsende på alle 4 sider og med en svag krumning som vender mod rygning.

Holdbarhed: 15 – 20 år.

Brædder til vindskeder - vandbrædder:

Normalt anvendes trykimprægneret træ. Dette bør altid males for længere holdbarhed og på ældre huse også for at bevare det traditionelle udseende. Dette gælder også gavle o.lign.

Andre træsorter kan også anvendes. Disse behandles efter ønsker om udseende og anvisninger.

Tykkelse skal være min. 25 mm.

Bredde til:

- Vindskeder 150 – 200 mm. Dækbræt 30 – 100 mm alt efter type/egn.
- Vandbrædder skorsten/kvist 150 – 175 mm.

Vandbrædder samles på klink med min. overlæg på 25 mm. Højden på vandbrædder (4 – 5 brædder på klink) er normalt mellem 60 og 80 cm.

Holdbarhed: Trykimprægneret ubehandlet 10 – 15 år. Hele tagets levetid hvis det males hver 5 – 7 år.

Inddækninger:

Hvor der kommer regnvand fra taget på inddækninger, bør der ikke bruges zink, da dette bliver tæret af udvaskninger fra tækkerørene. Her bør i stedet bruges kobber. Alternativt kan bruges bly (kun til reparationer, må ikke bruges i nybyggeri) eller hvor muligt tagpap. Hvis inddækninger bliver synlige er kobber det mest æstetiske.

Kæp:

Galvaniseret stangjern.

Leveres normalt i længder a max. 6 m. Ø 3 – 6 mm.

Holdbarhed: Tagets levetid.

Tråd:

Rustfri 18/8 udglødet, DIN 4301 min. 1,0 mm.

Leveres i hele ringe eller afklippede lige stykker.

Holdbarhed: Tagets levetid og længere.

Skruer m/tråd:

Skruer fås i Climat eller rustfri.

Skruestørrelse

- 4 eller 5 x 35 mm

Kærvttype

- PZD,
- TORX 20 el. 25

med bindetråd længde på

- 35 – 48 – 55 cm

Rustfri skruer bruges i udsat miljø eller ved trykimprægnerede lægter.

Holdbarhed: Tagets levetid.

Vigtige adresser

Dansk Tækkemandslaug

Kejsergade 2
1154 København K
Telefon 72 16 00 00
e-mail: taekkelaug@taekkelaug.dk
www.taekkelaug.dk

Raadvad – Nordisk Center til Bevarelse af Håndværk

Bygningskulturelt Råd, Borgergade 111
Postboks 9065, 1022 København K.
Tlf +45 33 33 99 10, Fax +45 33 33 99 17
www.raadvad.dk

Dansk Byggeri

Kejsergade 2
1154 København K
Telefon 72 16 00 00
www.danskbyggeri.dk

Foreningen Stråtag/Brandmærkningsordningen

Presse og information:
Tuk Jørgen-Jensen
Telefon 64 73 17 31
Fax 64 73 17 35
e-mail info@foreningen-straatag.dk
www.foreningen-straatag.dk

Kulturarvsstyrelsen

Slotsholmsgade 1
1216 København K
Tlf. 72 26 51 00
E-mail kuas@kuas.dk
www.kuas.dk

Arbejdstilsynet

Landskronagade 33 - 2100 København Ø
Telefon 39 15 20 00
Fax 39 15 25 60
E-mail arbejdstilsynet@arbejdstilsynet.dk
www.at.dk

Baggrund for udarbejdelse af tækkeordbog

Der er gennem tiderne opstået mange ord og udtryk omkring stråtaget, værktøjet, og materialerne. Mange gamle udtryk bruges ikke ofte og kan let forsvinde med en generation. For at bevare kendskabet til udtryk og deres betydning og have dem samlet et sted er der lavet en tækkeordbog med ordliste.

Metode anvendt ved udarbejdelse af tækkeordbog

Til formålet er der udsendt to skemaer til alle tækkemænd: Et hvor tækkemanden skulle angive hvad han/hun til daglig kalder de forskellige værktøjer og stråtagets forskellige dele, og et hvor han/hun skulle skrive alle de navne han/hun havde kendskab til for det samme. Desværre har næsten alle kun udfyldt det ene skema, og det har således ikke været muligt at henhøre bestemte udtryk til bestemte egne. Samme metode er anvendt på NEU med samme resultat. Dette har så givet en masse navne og udtryk. Efterfølgende er bogen STRÅTAGE af Allan Hjort Rasmussen blevet gennemgået og alle udtryk er samlet. Det samme gælder for TÆKKEVEJLEDNINGEN og DANSKE BYGNINGSUDTRYK. Disse er så blevet opført alfabetisk i overskifter for det enkelte emne og der er lavet en kort forklaring hertil. Alle udtryk er også sat op alfabetisk med henvisning til overskriften. Dette er så blevet til en Tækkeordbog med stikordsregister.

Til dataindsamling og behandling:

Navneskema se bilag 3
Samleskema, en side udvalgt som illustration se bilag 4

Begreberne forholder sig kun til tækkefaget og man skal være opmærksom på at der kan være ord som i andre bygningssammenhænge kan betyde noget andet.

Det har ikke været muligt at skelne mellem om ord er brugt i dag eller der er tale om gamle udtryk.

At et udtryk er brugt som overskrift betyder ikke at det er det mest brugte ord, da anvendelse af udtryk til dels også er egnsbestemt og det har ikke været muligt at få henført specifikke udtryk til bestemte egne pga. manglende besvarelser.

For hvert begreb – indeksudtryk - er en forklaring på funktion, anvendelse, eller hvad det er og hvor muligt tidsangivelser.

Ordbogen forholder sig ikke til materialekvaliteter, bedste metoder o. lign.

Indeksudtryk står yderst i margen med fed i alfabetisk rækkefølge.

I stikordsregister er alle udtryk opført alfabetisk med henvisning til indeksudtryk.

(AHR) henvisninger: se **Kilder**

Tækkeordbogen 2003

Betegnelser for rør og halm i bundter med en omkreds på 60 cm. I dag er et bundt altid 60 cm (19 – 20 cm i diameter) i omkreds målt ved rodende. Leveres i dag i en **rulle**. Omkring 1900 var et bundt tækkerør (målt ved nederste bånd som sidder ca. 10 – 15 cm oppe fra rodende) ca. 24" i Jylland og 18" – 20" på Sjælland. (1" = 2,5 cm.). se også **Langhalm**

1 bundt

Bundt
Knippe
Kerre
Neg
Dukke
Dok rør
Tagneg

Når taget er **tækket op**, bruger man klapperen til at banke tagfladen med efterhånden som bommen sænkes, for at få en jævn tagflade. Tagskægget bliver også banket for sidste finish. **Halmtag** blev oftest skåret til sidst med **tækkekniv** og **tagskæg** klippet til.

Afpudsning

Nedpudsning
Opbankning

Når det gamle tag pilles af.

Afrivning

Nedrivning
Brække ned
Brække af
Gammelt tag af
Rive af

Betegnelsen for en balle halm eller **lyng**, En balle kan være **højtrykspresset** eller **lavtrykspresset**.

Balle

Rørene/halmen lægges ud i lag, et for hver **lægte** der skal bindes på. Disse lag kaldes bind. Det første lag (se også **tagskæg**) kaldes 1'ste bind, andet lag 2'en bind, osv. Det sidste lag kaldes, Rodbind, Stormbind, Stødbind eller sidstebind. Se også **stormkæp**.

Bind

Det man bruger til at sy **tækkematerialet** fast med (**syet tag**) eller binde **kæp** fast med (**bundet tag**).

Bindetråd

Tjæregarn
Tråd
Tækkegarn
Tækkeetråd
Kokosgarn
Kobbertråd
Galvaniseret
jerntråd
Rustfri ståltråd

Gammelt udtryk for den enkelte binding ved **bundet tag**.

Bindslerne

Tage hvor man har brugt at blandingstække dvs. der i hvert **bind** er brugt forskelligt **tække-materiale**. Ikke anvendt siden ca. 1940.

Blandingstage

De træbomme som bruges på taget til at stå på mens man tækker. For mere udførlig beskrivelse se AHR s. 17. I dag bruges kun bom/tækkebom ophængt i et **stropreb** eller **bomholder**.

Bom

Rullebom
Ladtræ
Tækkebom
Tækkelad
Stikbom
Løbelad

Et stykke jern formet som 2 halvbuer der stikkes igennem taget og går i spænd mellem 2 lægter, således at der stikker et lille halvbue ud ved tagets overflade hvori man kan lægge sin bom. Bommen kan så flyttes med op og ned i forhold til tækningen.

Bomholder

3-taller
Bomkrog

Tyndt lag af rør/halm der lægges med **rodenden** under toppen på et fastgjort **bind**, for at forhindre toppene fra det næste **bind** i at stikke ind imellem **lægter**. Før 1900 har også sjældent været anvendt **soj**.

Brolag

Strølag,
Strøning, at
Strø, strøet
Bro, brolag,
Broning, at bro,
Broet
Tagfyld
Bryn, bron
Underbryn
Strøhalm
Bærelag
Revlingen,
At revle

Når **tækkematerialet** er fastgjort med en **kæp** til **lægter** og hver enkelt **bindetråd** er låst med knude.

Bundet tag

Sammenrullet tot halm ca. 15 cm. i diameter og 25 – 30 cm. lang, som anbringes øverst på **rygning** før **rygtræer** lægges ovenpå. Dullen har to funktioner, den giver mere halm på toppen og den løfter rygtræet så at det nederste af rygtræet presser forneden på rygningen

Duller

Det bræt der bliver anbragt oven på **vindskeder** i træ. (se også **vandbræt**)

Dækbræt

Siderne på en **pultkvist**.

Flunker

Bredbladet græsart der har været brugt som **tækkemateriale**, både til hele tage og **blandingstage**.
Har også sjældent været brugt til **simer**.
Bruges ikke mere.

Flæg

En kvist der står i plan med facaden og nærmest danner en "gavl". Til stråtag altid med **sadeltag**.

Frontispice

Frontspids
Frontkvist
Gavlkvist

Rygning med halm, ståltrådsnet og **rygtræer**
Den har under rygtræerne - men oven på ståltrådsnettet - en halmudstoppet "pølle" i ståltrådsnet, der løber i hele rygningens længde.
Overgangen fra en valm til tagfladen.

Gillelejerygning

Grat

Kant
Valmhjørne
Udvendigt
hjørne

Tag lavet med **langhalm**.

Halmtag

Når taget er skåret skråt fra **tagryg** ud til gavltrekan. Hvis tagflade skråner ned til - ca. øverste tredjedel af gavltrekan er det en kvartvalm, - halvdelen af gavltrekan, en halvvalm, - der ingen gavltrekan er, en helvalm.

Halvvalm

Afvalmet gavl
Kvartvalm
Valm gavl
Kasketvalm
Skrågavl
Overgavlen
Skakgavl
Krebbelgavl
Halvgavl
Gavl med knæk
Afbrækket gavl

Helvalm

Fuldvalmet gavl
Valm
Halvskrågavl
Helgavl
Skrågavl
Heltækket gavl
Lang gavl

Ca. halv meter høj græsart der gror i klitter. Blev før 1900 brugt til at stryge **simer**. (AHR. side 14)

Hjælme
Hælme

Er en hårdt sammenpresset, meget firkantet **balle**.

Højtrykspresset

Tætning ved samlinger af bygningsdele. Som regel rundt om skorstene, **tagvinduer**, udluftninger eller op langs gavl hvor en tækket tagflade støder ind til. Kan laves i bly, zink, kobber, tagpap eller brædder (se også **vandbræt**).

Inddækning

Rektangulært bræt med huller eller riller med håndtag. Bruges til at slå **tækkematerialet** op på plads med.

Klapper kort
Skovl
Tækkeskovl
Brag
Brager
Klapbræt
Skovl
Klapper
Banker
Klaptræ
Tækkebræt
Bankebræt
klap
Kort tækkeskovl
Klapskovl
Håndklapper
Lille skovl
Tækkebrag
Tagbrag
Bræg
Tækkevræg
Tagklapper
Tækkeske
Tækkespån
Tagfjæl

Rektangulært bræt med huller eller riller med langt håndtag for tohåndsbetjening. Bruges til at slå **tækkematerialet** op på plads med.

Klapper lang
Tækkeskovl
Brager
Storklapper
Bulebanker
Rundklapper
Skovl
Langt
bankebræt
Klap
Lang
Tækkeskovl
Stordunker
Stor skovl

Brædder på langs der er samlet med et lille overlæg på hinanden. Bruges ved **vandbræt**.

Klink

Om kløvede **rygtræer**.

Kløvet

Et stykke fladjern formet som en halvbue, spidset i begge ender og med et hul på midten eller i enden for at kunne trække **bindetråd** med rundt om **lægter**. **Vidjekrumnålen** er kendt fra gammel tid i Østdanmark

Krumnål
Nål
Krumnål
Rundnål

Om lidt aflange buede kviste (tysk stil)

Kviste
Øjenbryn

Flagermuskvist

Firkantede eller halvrunde kviste.

Spryde
Lysning
Karnap
Svåle
Svolle

Står oprejst på mur/rem med tagskæg løbende over.

Tagskægskvist

Som tagskægskvist, men med luger i.

Høgab
Kvist gab

Rundbuet kvist

Ark
Svaler
Tagvinne

En kvist med rygning

Skarprygget-kvist

Udtryk for Kvist over dør.

Kan også nogle gange være brugt om kvist i tag
Rundbuet vindue over dør
Gaf af tysk = åbning

Arngaf
Attengaf

Arkengaf
Gaf
Krumbuet
Gab
Ardengaf

Buet (halvrund, rundbuet) eller firkantet ramme-konstruktion hvori der kan være vindue eller døre og med selvstændigt tag. Sættes opretstående på mur eller tagflade. På tre sider af rammen – ikke den nederste – er monteret en formskåret plade eller brædder for at hæve rammens forkant op over **lægteplanet** på kvisten, mindst 2 cm for at få **opspænding**. Denne plade eller brædder kaldes et spejl. Spejl er også i nogle egne udtryk for **Tagskæg**.

Fladjern ca. 300 x 40 x 4 mm med afrundet buet i den ene ende og afrundede sider. Bruges til at trække ned igennem **tækkematerialet** for at få samme retning på de enkelte strå og evt. fjerne fremmed elementer.

Kæmmer

Det stangmateriale der bruges til at lægge oven på **tækkematerialet** og bindes ind til **lægter** ved **bundet tag**.

Kæp

Kan være galvaniseret jernstang, hasselkæp, pilekæp eller andet egnet.

Det værktøj man bruger at klippe **kæp** med.

Kæpsaks

Rug- hvede- byg- havrehalm i bundter til brug for tækning. Halm handledes før ca. 1920 i kg. (sikkert pga. foderværdien dengang) og tre neg bundet sammen var en langhalmsskærv med en vægt på ca 10 kg. Se også **1 bundt**.

Langhalm
Tagfoder
Strå

Langhalm er nogle gange omtalt som tagfoder da man i dårlige tider kunne tage det ned og bruge som foder til dyrene. Også brugt som **rygningsmaterialer**.

Om en meget løst sammenpresset **balle**.

Lavtrykspresset

Udbygning på husvæg hvor taget er en forlængelse af hustaget, nogle gange med lavere taghældning. Udtrykket udskud bruges især på Lolland om de udbygninger på gavlen hvor taget er trukket ud over.

Lude
Lydde
Udskud

Lyngfamilien, Ericaceæ. Det er arten hedelyng der bruges til **rygning**. Lyngen bliver ikke vandtæt sådan som **rygningshalm** eller **tørv**.

Lyng

Den flade som overside af **lægter** udgør.

Lægteplanet

Den lægte hvor det første **bind** fastgøres på.

Lægter
1ste bind's lægte
2'en bind's lægte
Osv.

Den lægte hvor det andet **bind** fastgøres på.

Den tredje lægte fra kiplægte, som skal sidde i fast afstand herfra, af hensyn til tagets afslutning og placering af **stormkæp** som skal dækkes af rygning.

3'de lægten
Stormlægte
Stødlægte
Rodlægte

Fortsætter

Den lægte øverst på hver tagside, sat helt i kip, som skal bære **rygning** og hvorover **nedbukning** foregår.

Fortsat
Rygningslægte
Kiplægte
Øverste lægte

Den **tagskæg** hviler på, som regel ved **udhæng** med **skalke**.

Tagskægslægten

Den første lægte nedefra på tagflade.

Nederste lægte

De træstykker der lægger horisontalt oven på **spær**, hvorpå **tækkematerialet** fastgøres.

Lang slæde (sparkepult) med knivblad foran og sidestøtter så rør ikke falder ud, til at høste rør på isen med om vinteren.

Løber

Nærmest et rør i halvbue der er lukket i en spids i enderne og på halvbuens overside er røret åbent næsten ned til spidserne. I hver ende af den "buede halvskål" er sat en krog, der peger mod spidsen og heri kan så opvikles **bindetråd** til brug for **syet tag**. Udtrykket **magasinnål** anvendes også om **retnål**. **Magasinkrumnålen** er opfundet omkring år 1900.

Magasinkrumnål
Pedalnål
Magasinnål
Magasinkrumnål

Græsart der vokser i klitterne. Har før ca. 1900 været brugt som **tækkemateriale** til **blandingstage** og til at lave **simer** med.

Marehalm

Øverste del af en bygningsmur.

Murkrone

Plade med pinde op og tov i til at trække **møntørv** op ad stige med til en **tørvemønning**.

Mønfjæl

De tørveplader der bruges til **tørvemønning**. Der bruges ridsejern og tørvespade før man kan trille tørven af (tørvetriller!)
Møntørv transporteres op på rygning med en **mønfjæl**.

Møntørv

Når der er **tækket op** og det **tækkemateriale** der stikker op over **tagryg** bukkes og fastgøres på den anden tagside. Gør taget vandtæt indtil **rygningen** overtager funktionen.

Nedbukning
Bukke top ned
Ombukning

Betegnelser for et tag hvor **bindetråd**, **kæp** eller **lægter** er synlige.

Gamle udtryk:

Man trængte "grovhårdt te' aa faa taadt"

Man talte hånlige om en mand på hvis tag "sidebenene kunne ses". Det var når lægterne kunne ses.

Nedslidt tag

Nedslidt
Udtjent
Modent til
udskiftning
Fært
Slidt tag
Udlevet
Slidlaget er væk
Opslidt
Barslidt
Simbare
Tagfalden

Det galvaniserede ståltrådsnet eller nylonnet der bruges på en **rygning**.

Net

Person der ikke tækker, men sørger for at tækkemanden har de rigtige materialer på taget, sætter **bom** op, o.lign.

Oppasser

Udtryk for den niveauforskel der er fra overfladen af **lægteplanet** til **murkrone**, **stern**, tagskægslægte eller spejl på **kvist**. Gør at tækkerørene ligger i spænd og forhindrer udskridning.

Opspænding

Indbind

Tækkemand der laver **syet tag**.

Pedaltækker

Udtryk om et **syet tag**.

Pedaltækning

Pedaltag

En kvist med ensidig taghældning i samme retning som husets og **flunker** er ikke med strå. Hvis den starter i tagrygningen kaldes det en taskekvist. Sjældent anvendt på stråtag. Betegnelser heller ikke anvendt af tækkemænd.

Pultkvist

Bøjet spidset rør til at stikke gennem rørene og rundt om lægter for nemmere at få **stropreb** monteret om **lægter**. Kan også være som **krumnål** med stort øje i den ene ende.

Rebsnapper

Ca. 35 cm. lang 5 cm bredt, tyndt stykke jern eller træ spidset i den ene ende og med øje i den anden hvorigennem der kunne stikkes **simer** eller **bindetråd**. Brugt på **syet tag** og **bundet tag**. Er omkring år 1900 blevet udstyret med en større udskæring i den spidse ende med en stap stående op i hullet og et bredt hak i bunden. Dette gjorde at man kunne vikke **bindetråd** op på nålen og stadigvæk få den igennem taget. Herefter også benævnt magasinnål og nu mest benyttet til **syet tag**, da man til **bundet tag** nu mest brugte **krumnål**.

Retnål

Tækkenål
Magasinnål
Nål
Langnål
Pedalnål
Gumminål
Fladnål
Spidsnål
Ligenål
Trådnål
Synål
Jydenål

Den ende hvor **tækkematerialet** er skåret.
Tættest på roden.

Rodenden

En rulle rør. 40 – 100 bundter tækkerør lagt med toppen mod hinanden i en **vugge**, så det giver en samlet bredde på ca 2,30 m. og samlet med 4 bånd i jern eller plast. Rørene er blevet balloteret eller rullet. Metode anvendt fra ca. 1980 for nemmere transport af større mængder rør.

Rulle

Betegnelse for det materiale man lægger øverst på tagryg for at beskytte de sidste **bind** og **stormkæp** på hver tagside mod vind, sol og vand.

Rygning
Mønning
Netmønning
Møneri
At rygne

Anvendt er havre-, rug-, hvede-, bygghalm, frøgræs og **tang**. Disse falder på kort tid sammen og bliver vandtæt modsat lyng som også bruges. **Tørv** er også brugt.

Rygningsmaterialer

Betegnelse for de to sammensatte egetræsstykker der lægger over **tagryg** for at holde på rygningsmaterialet. Et rygtræ kan være kløvet eller savet.

Rygtræer
Ryttere
Kragetræer
Knægte
Rytterknægte
Rygningstræer
Vårtræer
Krager
Aaretræer
Poldtræer
Overtræer

Ovenlysvindue placeret i **tagryg**.

Rytterlys

Et tag som er tækket med **tækkerør**.

Rørtag

Hustag hvis flader skråner lige meget og mødes i **tagryg**.

Sadeltag

Udtryk brugt om simer. Man kunne stryge simer op til 10 m længde. Simer er oftest treflattede og brugt til **syet tag**.

Simer
Teger
Tækkereb

Når man brugte simer til **bundet tag** blev disse som regel kaldt halmbånd eller dokker. Der var tre slags halmbånd. Et flettet af tre strenge, et af to strenge og et hvor man tog en våd visk langhalm og vred til en 1½ cm. tyk lok. (AHR. s. 28-29)

Halmbånd
Dokker

Et ca. 60 – 90 cm langt kileformet træstykke der anbringes oven på spær og rager ud fra muren. Herpå lægger tagskægslægte og evt. 1'ste bind's lægte, 2'en bind's lægte. Dette giver et større udhæng til beskyttelse af murværk. Vinklen mellem spær overside og skalk overside benævnes skalkesvaj. Opskalkning kan også anvendes ved **stern** og **murkrone** og er her en skjult skalk.

Skalke

Skalke
Endespær
Spærender
Skalkekiler
Kiler

Skeen er en lang stang med tværstillet håndtag og et øje i den anden ende. Brugt i enkelte steder i Sønderjylland til **syet tag**. Teknikken stammer fra Tyskland og Holland. Når tækkemanden stak skeen igennem taget sad der på indersiden en **udstikker** som satte en **sime** igennem øjet og tækkemanden trak så simen ud og ind igen et nyt sted. Tækkemanden bestemte således hvor simen skulle komme ud og gå ind i taget. Nålen er et langt tyndt tragtformet rør med håndtag i den ene ende. Igennem tragten kan sættes en **bindetråd** – altid jerptråd – der stikker lidt ud gennem hullet i enden af tragten. Tækkemanden stikker så skeen ind igennem taget over lægten og nål igennem under lægten, således at bindetråden stikker igennem skeens øje og når denne trækkes ud igen vil ståltråden bøje omkring øjet på vej gennem **tækkematerialet** og følge med ud. Tråden afklippes herefter i passende længde. Denne metode er kun til **bundet tag**. Meget sjældent anvendt i Danmark.

Ske og nål

Kniv og gaffel
Ske og krog
Bestik
Tyskernål

En skotrende er den vinkel der kommer når man sætter to skrå tagflader sammen så de møder hinanden i en skærende vinkel også kaldet indadgående hjørne. I renden hvor lægterne mødes sættes nogle gange lægtestumper fra lægte til lægte så de danner en trekant, dette kaldes en hønsetrappe, trappe eller stigegang.

Skotrender

Kehl
Krog
Krøj
Kryds
Vinkel
Rende
Tagkrog
Krum
Krumhverr
Ving
æ rænd

Man har før i tiden brugt at lade det gamle tag ligge og lægge nyt udenpå, specielt i år med ringe udbytte af **tækkemateriale** fordi man herved kunne man spare på sit tækkemateriale. Var spredt anvendt indtil ca. 1950 og har siden ca. 1980 ikke været anvendt.

Skraldtækning

Tække uden på
Tække over
Skraldtækning
Skintække
Forpagtertækning
Dæklag
Oversyning
Overtække
Skaltækning
Fusk
Nødløsning
Skeltækning
Lægge uden på
Tække over
Møgværk

Er når man bruger **tækkeskruer** til **bundet tag**. Anvendt siden ca. 1980 og den mest brugte i 2002.

Skruemetoden

Pistoltæk

Skruemaskinen er en batteridrevet boremaskine og bruges ved **skruemetoden**.

Skruemaskine

Pistol

Den del af **tækkematerialet** der ligger over **bindetråd** eller **kæp**. Udgør normalt ca. halvdelen af **tagtykkelse**.

Slidlag

Når man brugte tørv som **brolag**. (AHR side 24)

Soj

De skråtstillede tømmerstykker i en tagkonstruktion som **lægter** hviler på. Bærer tagbeklædningen.

Spær

Afstanden mellem 2 **spær**.

Spærfag

Spænderum
Stigegang

	Stern Sugfjæl Ovs bræt Sternbræt Skægbred gesimsbræt Skråstern Sternkasse
Tagets nederste begrænsning mod muren	Sternlinie
Når det øverste af en mur har en udkragning , hvorpå tagskæg lægger. Ved en glat mur også kaldet murkrone .	Gesims Sulebræt Skægbræt Ovsbord
<i>gammelt ord når der var pileflet som ovsbord, se AHR side 8.</i>	Taggærde
Sternbræt under valmtagskæg.	Oversporfjæl
Er et bræt, som regel skråsillet men kan også være vandret eller lodret, monteret langs med husmuren hvorpå tagskæg hviler. Bestemmer hvor stor opspænding der er i taget.	
Et stykke reb på ca 5 m som tækkemanden bruger til at slå rundt om lægter for at kunne hænge sin bom på taget under tækning.	Stropreb Tækketov
Er den kæp der sættes ekstra på det sidste bind for at lave et kort stød .	Stormkæp Rodkæp. Stødkæp.
Oprindelig betegnelse for halm (strå) tage. Bruges i dag om tage der er tækket med langhalm eller tækkerør (rørtag) .	Stråtag
Betegnelse for hvor langt der på de enkelte bind er fra kæp eller bindetråd ned til rodenden .	Stød Stødlængde

Rygning hvor **tækkerør** er syet fast i små håndfulde med **rodenden** op mod hinanden i **tagryg** fra hver tagside.

Syet rygning
 Hollandsk rygning
 Tyske rygninger
 Frisisk rygning
 Holstensrygning
 Holstener (sk)
 Holsteinsk ryg
 Holstein
 Kosterygning
 Lollandsk mønning
 Friser rygning
 Tækket rygning

Når man syer **tækkematerialet** fast med fortløbende **bindetråd** ved hjælp af **retnål** eller **magasinkrumnål**

Syet tag

Overkanten af **tagskæg** hvorfra vandet drypper.

Tagdryppet

Øverste del af tagkonstruktionen hvor spærene mødes.

Tagryg
 Kip
 Kippen

De to første **bind** på taget danner tagskægget. Tagskægsvinklen el. afskæringsvinklen. Benævnes oftest vinkelret på tagflade, skråtstillet eller vandret.

Tagskæg
 Tagskæg
 Ovsen
 Skægget
 Bryn
 Spejl
 Underkant

Tagbraa

under braa
 (1'ste bind)
 og
 over braa
 (2'en bind)

Underbryn
 og
 overbryn (1'ste
 og 2'en bind)

Ogs
 Oks
 Brøndtaget

Den afstand der er fra underkanten af tagskægget til hvad tagskægget hviler på, målt parallelt med taget. Se også **udhæng**.

Tagskægsudhæng

Hvor tykt der er fra **lægter** til tagets overflade. Ikke at forveksle med **slidlag**.

Tagtykkelse

Oprindeligt et støbt jernvindue til stråtag. Formentlig produceret mellem 1920 og 1960. Fås ikke mere. Der kan i stedet bruges Velux vinduer (GVO vinduet).

Tagvindue

Bændeltang som har været brugt som **rygningsmateriale** og sjældent til hele tage på enkelte Øer.

Tang

Betegnelse for 20 bundter **langhalm** eller **tækkerør**.

Trave

Særlig stok til at trykke kæppen ned med, fra Sydfalster.

Trykstok

Kniv som bruges til at tække med og før i tiden også til at skære tage af **langhalm** med under **afpudsning**.

Tækkekniv

Langt bræt med 3 pinde ud og krog mod tagsiden til at ligge bom i. Brugt på Midt og vestlolland. Bruges ikke i dag.

Tækkekrage

Oprindeligt aflangt træstykke der spidser på alle sider med hakker på de to brede sider og en tværpind foroven, således at når den stikkes i taget og drejes en halv omgang kan den holde en **tækkestang** eller **kæp** og man kan lægge et helt **bind** ud før fastgørelse.

Tækkekroge
Knager
Juletræ
Gabbier

Lang spidset stang med tværpind et lille stykke fra den spidse ende til at stange rør op med. Bruges ikke mere (AHR s. 25 øverst).

Tækkelanse

Det man har brugt at tække med. Gennem tiderne har været anvendt **tækkerør**, **langhalm** mest rugmen også byg- og hvedehalm, samt **flæg**, **lyng** og **marehalm**.

**Tække-
materialet**

Et mandshøjt flerårigt græs med rigt blomstrende, mørkviolet top. Toppen omtales nogle gange som faner. Almindelig i Danmark og udbredt i alle verdensdele. Har krybende udløbere og danner tætte bestande langs søer og vandløb. Tilhører familien: Poaceae og arten *Phragmites australis*. Benævnes også nogle gange som: vulgaris, communies.

Tækkerør
Tagrør
Rør

Anvendes ved **skruemetoden** - udviklet ca. 1980 - og er skrue omviklet en rustfri ståltråd så der stikker to stykker **bindetråd** ud fra skruehovedet. Når disse skrues i **lægter** stikker de to tråde ud gennem **tækkematerialet** på hver side af en **kæp** og kan nu vikles med en **tækkestrammer**.

Tækkeskruer

Lang stang som ved hjælp af **tækkekroge** kunne holde **tækkematerialet** før fastgørelse. Oprindeligt kun brugt til **syet tag** i nogle egne, men senere udbredt til hele landet. Ikke så ofte anvendt (AHR s. 25).

Tækkestang
Tækkealen

To eller tre vanger med tværvanger imellem og en eller to lange kroge som sættes ind i tagfladen. Bruges som adgangsvej eller til at stå på vanskelige steder på taget. Findes i dag i mange materialer og udformninger.

Tækkestige
Krogstige
Trappe

En ramme med en halvrund plade foroven til at stå på og to kroge til at sætte i taget. Findes i dag i mange materialer og udformninger.

Tækkestol
Skammel
Stol
Krybekrage
Krybekran

Nyt ord brugt om en sækkelukker, der er et hult rør hvori der er en stang en snoet løbegang og en krog forenden. Når de to **bindetråde** lægges i denne krog og der hives i det hule rør vil de sno sig og lave en effektiv lukning. Kun til **bundet tag** og almindeligvis ved **skruemetoden**.

Tækkestrammer

Når det sidste bind ved tagryg er lagt, men afpudsning mangler.

Tækket op

Rygning der er udført med **møntørv**.

Tørvemønning

Hvor noget der ligger over andet rager ud over dette, f.eks. hvor **lægter** går ud over gavlen eller hvor langt **tagskæg** er fra husvæg. Ikke at forveksle med **tagskægsudhæng**.

Udhæng

Bruges om murværk der er lagt ud over det underliggende.
Steder der almindeligvis krages ud er skorstene, **murkrone** eller hvor der tækkes ind til murstensmur.

Udkragning

Den person der sad på bagsiden af taget og stak **retnålen** ud til tækkemanden. Vedkommende skulle ofte også lave **brolag**.

Udstikker

Bagstikker
Opstikker
Skrædder
Syer

De brædder på **klink** der sidder under skorstene og **kviste**

Vandbræt

Dækbrædder se også **Dækbræt**
Regnbræt
Kvistbræt
Skorstensbræt
Inddækning
Regnplade
Skyl(t)t(e)bræt
Afløbsbrædder
Skægbræt

Pilkviste som **bindetråd** til **kæp** før 1900. Der har også været anvendt **krumnål** hertil før brugen af anden **bindetråd**.

Vidjer

	Vindskeder Sternbrædder
Kun tækkede vindskeder	Spryde Spryn Vindskedebræt
Kun ved tækkede vindskeder hvor der på lægteender er et bræt for at rør ikke falder ned mellem lægter samt lave den fornødne opspænding og give en pæn afslutning.	Stern Kanter Vindskjærfjælen Vindskær Gavlbræt
(Vindskede på Bornholmsk)	Vijnsjeen

Vindskeder kan være tækkede dvs. **tækkematerialet** er lagt hele vejen op langs gavle i samme tykkelse som **tagskæg** og med **udhæng**. Hvor der ikke er valme er det også lavet over **tagryg**. Vindskeder i træ er som regel monteret på enden af **lægter**, med et **udhæng** over gavl, således at vindskeden rager ca. en halv **tagtykkelse** op over **lægteplanet**. Vindskeden i træ kan være med et **dækbræt**.

Jernstativ, svagt buet i bunden, med plader i enden hvori der kan lægge op til 100 bundter med **rodenden** mod plader. Bundterne kan nu omvikles med 4 bånd der strammes, vuggen vippe og man har en **rulle**.

Vugge

Ordliste

	1 bundt
se bind og lægter	1'ste bind ('s lægte)
se bind og lægter	2'en bind ('s lægte)
se trave	20 bundter rør
se lægter	3'de lægten
se bomholder	3' taller
se halvvalm	Afbrækket gavl
se vandbræt	Afløbsbrædder
	Afpudsning
	Afrivning
se tagskæg	Afskæringsvinkel
se halvvalm	Afvalmet gavl
se kviste	Ardengaf
se kviste	Arkengaf
se kviste	arngef
se rygning	At rygne
se brolag	At strø
se kviste	Attengaf
	Balle
se klapper kort	Bankebræt
se klapper kort	Banker
se nedslidt tag	Barslidt
se ske og nål	bestik
	Bind
	Bindetråd
	Bindslerne
	Blandingstage
se blandingstage	Blandingstække
	Bom
	Bomholder
se bomholder	Bomkrog
se klapper kort	Brag
se klapper kort	Brager
se brolag	Bro, broning, at bro, broet
	Brolag
se brolag	Bryn, bron
se klapper kort	Bræg
se afrivning	Brække ned
se afrivning	Brækket af
se tagskæg	Brøndtaget
se nedbukning	Bukke top ned
se klapper lang	Bulebanker
se 1 bundt rør	Bundt
	Bundet tag
se rygningsmaterialer	Byghalm
se brolag	Bærelag
se 1 bundt rør	dok rør
se simer	Dokker
se 1 bundt rør	Dukke
	Duller
se også vandbræt	Dækbræt
se skrældtækning	Dæklag

	se skalke	Endespær
	se tækkerør	Faner
	se retnål	Fladnål
		Flunker
		Flæg
	se skraltækning	Forpagtertækning
	se syet rygning	Friser rygning
	se syet rygning	Frisisk rygning
	se frontispice	Frontkvist
		Frontispice
	se rygningsmaterialer	Frøgræs
	se helvalm	Fuldvalmet gavl
	se skrældtækning	Fusk
	se nedslidt tag	Fært
	se kviste	Gab
	se tækkekroge	Gabbier
	se kviste	Gaf
	se afrivning	Gammelt tag af
	se halvvalm	Gavl med knæk
	se vindskede	Gavlbræt
	se frontispice	Gavlkvist
	se stern	Gesims
	se stern	Gesimsbræt
		Gillelejerygning
		Grat
	se net	Grønt net
	se retnål	Gumminål
	se kæp	Hasselkæp
	se simer	Halmbånd
	se simer	Halmreb
		Halmtag
	se halvvalm	Halvgavl
	se helvalm	Halvskrå gavl
		Halvvalm
se rygningsmaterialer og langhalm		Havrehalm
	se helvalm	Helgavl
	se helvalm	Heltækket gavl
		Helvalm
		Hjælme
	se syet rygning	Hollandsk rygning
	se syet rygning	Holstein
	se syet rygning	Holsteinsk ryg
	se syet rygning	Holstener (sk)
	se syet rygning	Holstensrygning
se rygningsmaterialer og langhalm		Hvedehalm
	se hjælme	Hælme
	se kviste	Høgab
		Højtrykspresset
	se skotrender	Hønsetræppe
	se klapper kort	Håndklapper
	se opspænding	Indbind
		Inddækning
	se tækkekroge	Juletræ
	se retnål	Jydenål

se vindskeder	Kanter
se kviste	Karnap
se halvvalm	Kasketvalm
se skotrende	Kehl
se 1 bundt rør	Kerre
se skalke	Kiler
se tagryg	Kip
se lægter	Kiplægte
se tagryg	Kippen
se klapper kort	Klap
se klapper kort	Klapbræt
se klapper kort	Klapper
	Klapper kort
	Klapper lang
se klapper kort	Klapskovl
se klapper kort	Klaptræ
	Klink
	Kløvet
se tækkekroge	Knager
se 1 bundt rør	Knippe
se ske og nål	Kniv og gaffel
se rygtræer	Knægte
se klapper kort	Kort tækkeskovl
se syet rygning	Kosterygning
se syet rygning	Krager
se syet rygning	Kragetræer
se halvvalm	Krebbelgavl
se skotrende	Krog
se tækkestige	Krogstige
se skotrende	Krum
se kviste	Krumbuet
se skotrende	Krumhverr
	Krumnål
se tækkestol	Krybekrage
se tækkestol	Krybekran
se skotrende	Kryds
se skotrende	Krøj
se halvvalm	Kvartvalm
se kviste	Kvist gab
se vandbræt	Kvistbræt
	Kviste
	Kæmmer
se kæmmer	Kæmme
	Kæp
	Kæpsaks
se bundet tag	Kæppetækning
	Kærre se kerre
se bom	Ladtræ
se klapper lang	Langt bankebræt
se helvalm	Lang gavl
se klapper lang	Lang tækkeskovl
	Langhalm
se langhalm	Langhalmsskærv
	Lavtrykspresset

se retnål	Langnål
se retnål	Ligenål
se klapper kort	Lille skovl
se dokker	Lok
se syet rygning	Lollandsk mønning
	Lude
	Lyng
se kviste	Lysning
se skraldtækning	Lægge uden på
	Lægteplanet
	Lægter
se bom	Løbelad
	Løber
	Magasinkrumnål
se magasinkrumnål og retnål	Magasinnål
	Marehalm
	Murkrone
se nedslidt tag	Modent til udskiftning
se skraldtækning	Møgværk
se rygning	Møneri
	Mønfjæl
se rygning	Mønning
	Møntørv
	Nedbukning
se lægter	Nederste lægte
se afpudsning	Nedpudsning
se afrivning	Nedrivning
se nedslidt tag	Nedslidt
	Nedslidt tag
se 1 bundt rør	Neg
	Net
se rygning	Netmønning
se net	Nylon net
se skraldtækning	Nødløsning
se retnål	Nål
se tagskæg	Ogs
se tagskæg	Oks
se nedbukning	Ombukning
se afpudsning	Opbankning
	Oppasser
se skalke	Opskalkning
se nedslidt tag	Opslidt
	Oppspænding
se udstikker	Opstikker
se tagvindue	Ovenlysvindue
se tagskæg	Over braa
	Overbryn
se halvvalm	Overgavlen
se stern	Oversporfjæl
se skraldtækning	Oversyning
se rygtræer	Overtræer
se skraldtækning	Overtække
se stern	Ovs bræt
se stern	Ovsbord

se tagskæg	Ovsen
se retnål	Pedalnål
se pedaltækning	Pedaltag
	Pedaltækker
	Pedaltækning
se skruemaskine	Pistol
se skruemaskine	Pistoltæk
se rygtræer	Poldtræer
	Pultkvist
se Gillelejerygning	Pølle
	Rebsnapper
se vandbræt	Regnbræt
se vandbræt	Regnplade
se skotrende	Rende
	Retnål
se brolag	Revlingen, at revle
se møntørv	Ridsejern
se afrivning	Rive af
se bind	Rodbind
	Rodenden
se stormkæp	Rodkæp
se lægter	Rodlægte
se rygningmaterialer og langhalm	Rughalm
	Rulle
se bom	Rullebom
se klapper lang	Rundklapper
se krumnål	Rundnål
	Rygning
	Rygningshalm
se lægter	Rygningslægte
se rygtræer	Rygningstræer
	Rygtræer
se rygtræer	Ryttere
se rygtræer	Rytterknægte
	Rytterlys
se tækkerør	Rør
	Rørtag
	Sadeltag
se nedslidt tag	Simbare
	Simer
se halvvalm	Skakgavl
	Skalke
se skalke	Skalkekiler
se skalke	Skalkesvaj
se skraldtækning	skaltækning
se tækkestol	Skammel
se kviste	Skarprygget kvist
se ske og nål	Ske og krog
	Ske og nål
se skraldtækning	Skeltækning
se skraldtækning	Skintække
se skalke	Skjult skalk
se vandbræt	Skorstensbræt
	Skotrender

se klapper kort	Skovl
	Skraldtækning
se skruemetoden	Skruemaskine
	Skruemetoden
se udstikker	Skrædder
se helvalm	Skrågavl
se stern	Skråstern
se tagskæg	Skråstillet
se vandbræt	Skyll(tt)ebræt
se stern	Skægbrød
se stern	Skægbræt
se tagskæg	Skægget
	Slidlag
se nedslidt tag	Slidlaget er væk
se nedslidt tag	Slidt tag
	Soj
se tagskæg og kvist	Spejl
se retnål	Spidsnål
se vindskele og kviste	Spryde
se vindskele	Spryn
	Spær
	Spærfag
se spærfag	Spænderum
se skalke	Spærender
	Stern
se stern	Sternbræt
se stern	Sternkasse
se stern	Sternlinie
se skotrender og spærfag	Stigegang
se bom	Stikbom
se tækkestol	Stol
se klapper lang	Stor skovl
se klapper lang	Stordunker
se klapper lang	Storklapper
	Stormkæp
se lægter	Stormlægte
	Stropeb
se simer	Stryge simer
se brolag	Strøhalm
se brolag	Strø
se brolag	Strøet
se brolag	Strølag
se brolag	Strøning
se langhalm	Strå
	Stråtag
	Stød
se bind	Stødbind
se lægter	Stødlægte
se stød	Stødlængde
se stormkæp	Stødkæp
se net	Ståltrådsnet
se stern	Sugfjeld
se stern	Sulebræt
se kviste	Svaler

se kviste	svolle
se kviste	Svåle
se udstikker	Syer
	Syet rygning
	Syet tag
se tækkestrammer	Sækkelukker
se retnål	Synål
se klapper kort	Tagbrag
se tagskæg	Tagbraa
	Tagdryppet
se nedslidt tag	Tagfalden
se klapper kort	Tagfjæl
se tækkerør	Tagfoder
se brolag	Tagfyld
se stern	Taggærde
se klapper kort	Tagklapper
se skotrende	Tagkrog
se 1 bundt rør	Tagneg
	Tagryg
se tækkerør	Tagrør
	Tagskæg
se kviste	Tagskægskvist
se lægter	Tagskægslægten
	Tagskægsudhæng
se tagskæg	Tagskægsvinkel
	Tagtykkelse
	Tagvindue
se kviste	Tagvinne
	Tang
se simer	Teger
se bindetråd	Tjæregarn
se tækkestige og skotrende	Trappe
	Trave
	Trykstok
se bindetråd	Tråd
se retnål	Trådnål
se syet rygning	Tyske rygninger
se ske og nål	Tyskernål
se skraldtækning	Tække over
se skraldtækning	Tække uden på
se tækkestang	Tækkealen
se bom	Tækkebom
se klapper kort	Tækkebrag
se klapper kort	Tækkebræt
se bindetråd	Tækkegarn
	Tækkekniv
	Tækkekrage
	Tækkekroge
se kæp	Tækkekæp
se bom	Tækkelad
	Tækkelanse
	Tækkematerialet
se retnål	Tækkenål
se simer	Tækkereb

	Tækkerør
se klapper kort	Tækkeske
se klapper kort	Tækkeskovl
	Tækkeskruer
se klapper kort	Tækkespån
	Tækkestang
	Tækkestige
	Tækkestol
	Tækkestrammer
se syet rygning	Tækket rygning
	Tækket op
se vindskeder	Tækket vindskede
se stropreb	Tækketov
se bindetråd	Tækkeetråd
se kæp	Tækkevender
se klapper kort	Tækkevræg
se møntørv	Tørv
	Tørvemønning
se tørvemønning	Tørverygning
se se møntørv	Tørvespade
	Udhæng
	Udkragning
se nedslidt tag	Udlevet
	Udluftningshætter
	Udstikker
se lude	Udskud
se nedslidt tag	Udtjent
se grat	Udvendigt hjørne
se tagskæg	Under braa
se tagskæg	Underbryn
se helvalm og halvvalm	Valm
se halvvalm	Valm gavl
se grat	Valmhjørne
	Vandbræt
se tagskæg	Vandret
se krumnål	Vidjekrumnål
	Vidjer
se vindskeder	Vijnsjeen
se vindskeder	Vindskedebræt
	Vindskeder
se vindskeder	Vindskjærfjælen
se vindskeder	Vindskær
se skotrende	Ving
se dokker	Visk
	Vugge
se rygtræer	Vårtræer
se kæp	Woller (kæp)
se skotrender	æ rænd
se kviste	Øjenbryn
se lægter	Øverste lægte
se rygtræer	Aaretræer

Sammenhæng mellem materialer, metoder og holdbarhed

Spørgsmålene er stillet på et skema for sig, for at se en evt. sammenhæng mellem materialer/metoder/holdbarhed og geografisk anvendelse heraf - om en metode blev anvendt og hvad den kaldtes - om egne traditioner blev overholdt - om uddannelsestiden i den nye uddannelse levede op til et krav.

Hvert spørgsmål er her opført med antal besvarelser og evt. konklusioner.

Der har ikke kunne ses nogen sammenhæng mellem besvarelserne af spørgsmålene, som f.eks. at en med langt mellem stingene lægger flere m² op end gennemsnittet og evt. oplyser kortere levetid på et stråtag.

Der er for hvert spørgsmål angivet om der har kunnet ses en geografisk sammenhæng.

1.

Ca. hvor mange m² kan du lægge op på en dag (fladbaner uden nedpudsning).

Ingen geografisk sammenhæng.

2002:

Der er besvaret fra 5 – 18 m², men gennemsnittet ligger mellem 10 og 12 m² om dagen.

1942:

Kun 2 besvarelser nemlig, 2 – 3 fag om ugen og på en dag ½ side på 7-8 fags hus.

2.

Bruger du at tække oven på et gammelt tag.

Ingen geografisk sammenhæng.

2002:

Der er nogle få der vil gøre det, men det må siges at være en teknik der ikke anvendes mere. En har sidste gang udført det i 1981.

1942:

Besvarelserne viser en tendens til at metoden mest har været anvendt i år med ringe adgang til nyt tækkemateriale. Der har også været et vist genbrug af afbrækket tækkemateriale til strølag.

Sammenhængen med anvendelsen i "magre" år forklarer nok også hvorfor der, i hvert fald i Nordsjælland, er udført en del tage på denne måde mellem 1940 og 1950. Metoden har tilsyneladende ikke været meget anvendt efter 1960.

3.

Hvad kalder man det at tække oven på et gammelt tag

Ingen geografisk sammenhæng.

Der er ikke medtaget stave- og bøjningsforskelle f.eks.

"skrældtæk/skraldtækning.

2002

1942

Forpagtertækning

Skindtække

Dæklag eller

Oversyning

Skraldtækning

Overtække

Skaltækning

Fusk

Tække uden på

Nødløsning

Skeltækning

Lægge uden på

Skraldtækning

Skintække

Tække over

Møgværk

Tække uden

på

4.

Fra hvilke lande bruger du rør.**Hvis flere skriv det land du bruger flest fra først.**

Ingen geografisk sammenhæng.

51 besvarelser

Lande alfabetisk hvor der er oplyst brug af rør fra.

Ud af tabellen kan f.eks. aflæses at der er 51 besvarelser, 16 bruger flest rør fra Danmark og kun 1 tækkemand bruger rør fra 6 lande.

2002:

Placering	Danmark	Estland	Polen	Rumænien	Sydafrika	Tyrkiet	Ungarn	Østrig
1	16	1	26	4			4	
2	4	2	11	3		1	6	
3	2		1	4	1	6	6	
4	2	1				3	1	
5						1		1
6		1						

1942:

Ingen besvarelser. Materialerne har været hvad der var lokalt det år man skulle tække.

5.

Hvor langt har du mellem stingene ved:

Ingen geografisk sammenhæng.

Syet tag:

Angivelser fra 10 til 30 cm. Gennemsnit ligger på 20 cm.

Bundet tag:

Angivelser fra 10 til 30 cm. Gennemsnit ligger på 25 cm.

Konklusion er at man ved bundet tag kan have længere imellem syninger. For begge metoder gælder tommelfingerreglen at:

korte rør – stor lægteafstand: tættere mellem syninger.

Lange rør – lille lægteafstand: længere mellem syninger.

De to sidste bindinger under rygning udføres med tættere mellem syninger.

1942:

kun 2 besvarelser ang. syet tag der siger mellem 10 og 15 tommer.

6.

Hvor mange år mener du et alm. stråtag under alm. forhold, kan holde:

Ingen geografisk sammenhæng.

2002:

50 besvarelser.

Over 90% af besvarelserne angiver tider mellem 30 og 50 år, hvor de 30 år er syd og de 50 år er nord.

1942:

21 besvarelser.

Halmtage på sydside 10 – 20 år, nordside 15 – 25 år.

Rør/flæg opgives til 20 – 50 år.

Besvarelserne indikerer svagt at levetiden for rør er steget lidt siden ca.1930-40.

7.

Overholder du de egnestraditioner du har kendskab til:

Ingen geografisk sammenhæng.

2002:

50 besvarelser.

31 siger blankt ja. 6 siger blankt nej. 6 siger kunden bestemmer. 2 tækker efter bedste løsning/holdbarhed. 4 udtryk som både og, ikke altid. 1 har kun fraveget ved at bruge lyng på rygning.

Tendensen må siges at være at man så vidt mulig prøver at holde egnestraditioner i hævd.

1942:

Dette spørgsmål er ikke specifikt stillet heri.

8.

Hvad kalder du er tag der er nedslidt (synlige bindinger):

Ingen geografisk sammenhæng.

Der er ikke medtaget stove- og bøjningsforskelle eller ordombytning f.eks. slidt ned, nedslidt.

2002

Nedslidt
Udtjent
Modent til udskiftning
Fært
Slidt tag
Udlevet
Slidlaget er væk
Opslidt

1942

Barslidt
Tagfalden

Man trængte "grovhaardt te' aa faa taadt"

Man talte hånlige om en mand på hvis tag "sidebenene kunne ses". Det var når lægterne kunne ses

9.

Har du oplevet stråtage der nedbrydes for hurtigt.

Ingen geografisk sammenhæng.

Spørgsmål kun stillet i 2002.

51 besvarelser.

47 siger ja. 4 siger nej.

Problemet må siges at være tilstede i et eller andet omfang.

10.

Hvis ja, (til 9) skriv kort hvorfor du mener de gør det.

Ingen geografisk sammenhæng.
Spørgsmål kun stillet i 2002.
47 besvarelser.

Da der er angivet mange årsager er disse angivet hver for sig med angivelse af hvor mange der mener det er (medvirkende) årsag. Der er mange der har angivet flere årsager og disse er talt med under hver årsag.

Årsager inddelt som nedenstående. Samlede besvarelser på dette spørgsmål på næste side.

Hver kolonne er en besvarelse, derfor kan der være afkrydset ved flere muligheder.

Første ident dvs. laveste postnummer står længst til venstre og så i ident rækkefølge mod højre. (ved flere i samme postnr. er inddelingen alfabetisk på initialer)

Brandisolering/dårlig ventilation gennem tag.	7
For lidt hældning på tag.....	5
Stort opspænd/lidt hældning på det enkelte rør	3
Korte tynde rør.....	11
Løst syet.....	11
Træer skygge og nedfald.....	13
Tyndt slidlag.....	4
Forurening vand/luft.....	9
Dårlige rør, opbevaring/tidlig høst.....	11
Insekter/alge/mos.....	8

Se bilag 5

11.

Skriv kort hvad du mener om brandisolering.

Spørgsmål kun stillet i 2002.

47 besvarelser. 29 Sjælland. 7 Fyn. 11 Jylland.

Der ses klart en større skepsis på Fyn og i Jylland.

Skemaet kan kun bruges til at se en holdning til hvordan brandisolering påvirker stråtaget, ved det at besvarelser som "godt for sikkerhed – skidt for tag" i tabellen kun er opført under "Dårligt for tag". Derfor kan også læses ud af besvarelserne at næsten alle tækkemænd i hele landet mener at brandisolering er en god ting, hvis man ser bort fra en mulig effekt på stråtaget.

	Sjælland - 29	Fyn - 7	Jylland - 11
Godt	22 - 76%	2 - 29%	3 - 28%
Dårligt for tag	3 - 10%	3 - 42%	4 - 36%
Skeptisk om dårligt for tag	3 - 10%	2 - 29%	4 - 36%
Besværligt – Dyrt	1 - 4%		

Ved sammenligning af spørgsmål 10 og 11 kan ses at 12 mener brandisolering er dårligt for taget, men kun 7 angiver det som årsag til for hurtig nedbrydning og kun 1 har det som den eneste årsag.

12.

Hvor lang tid minimum mener du man skal bruge for at lære at tække.

Ingen geografisk sammenhæng.

Spørgsmål kun stillet i 2002.

47 besvarelser.

36 har angivet interval mellem 2 – 3½ år. 3 har angivet interval mellem 1 – 1½ år og 7 har angivet interval mellem 4 – 5 år. Da uddannelsen for en tækkemand i dag vil være mellem 3 år og 6- 11 måneder alt efter tidspunkt for start og skoleophold i denne periode er 45 uger, hvilket giver ca. 2½ år i praktik, må uddannelsen siges at kunne honorere kravet.

13.

Giv en kort beskrivelse af det i dine øjne perfekte bundt tækkerør.

Spørgsmålet var stillet for at se om der evt. var forskelle på hvilke rør man foretrækker i forskellige dele af landet. Der kan ikke ses en sådan sammenhæng.

Beskrivelsen af et bundt rør der er inden for rammerne af alle beskrivelser vil lyde således: 160 cm højt, konisk, rette rør ø 4-6 mm, ikke meget blomst, uden blade, må ikke være flosset/spaltet i rodende eller være sprøde og med pletter af begyndende fugtangreb. Skal være friskt og tørt.

Følgegruppe

Dansk tækkemandslaug og Dansk Byggeri – Niels Strange
Raadvad-Centeret – Arne Høj & Søren Vadstrup
Foreningen Stråtag - Torben Lindegaard
Kulturarvsstyrelsen - Torben Olesen

Styregruppe

Der har været nedsat en styregruppe til projektet bestående af repræsentanter fra Raadvad-Centeret, Arne Høj.
Dansk Tækkemandslaug, Fleming Grøfte.
Dansk Byggeri, Niels Strange.

Arbejdsgruppe

Til at forestå og planlægge det daglige arbejde i projektet er der nedsat en arbejdsgruppe bestående af Arne Høj, Raadvad-Centeret, samt Fleming Grøfte, tækkemand der har været den aktive, praktiske og udfarende, beskrivende og indsamlede person.

Samarbejdspartnere

I forbindelse med projektet er der indgået et samarbejde med journalist & tækkemand Jørgen Kaarup, der arbejder på et projekt om stråtage og tækkemænd. Hovedvægten i dette projekt ligger på formidlingen – bl.a. gennem udarbejdelse af bog, Video & TV samt en informationsavis om stråtage, der vil blive distribueret til alle ejere af bygninger med stråtag.

Frilandsmuseet, Lyngby har bidraget med råd og vejledning og kommentarer til afsnittet om egnstraditioner.

Finansiering

Projekt Stråtag er finansieret af BG Håndværks- og Industrifond der har gjort det muligt at lave dette projekt, som er et vigtigt led i den videnindsamling der er gået i gang omkring tækkefaget efter oprettelsen af fagets godkendte lærlingeuddannelse.

På fagets vegne: Tak for det.

Kilder

Stråtage, En gennemgang af danske tækkemetoder, 1966,
Allan Hjort Rasmussen (AHR).

Tækkevejledningen, 1998
Dansk Tækkemandslaug.

Danske BygningsUdtryk, 1983.

Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelser 1942.

April 2003

STRÅTAG 2002

Årstal Før	Årstal efter	Holdbarhed			Kommentarer	
			Tagskæg			
			Vandret			
			Skråstillet			
			Tegl i bund			
			Rygninger			
			Lyng			
			Havrehalm			
			Tang			
			Frøgræs			
			Tørv			
			Rør (syet ryg)		Beskriv kort hvorledes den udføres	
			Andet			
			Net			
			Løs (ingen net)			
			Ståltrådsnet			
			Plastiknet			
			Fiskenet			
			Andet			

Årstal før	Årstal efter	Holdbarhed	Rygtræer		Kommentarer
			Egetræ flækket		
			Egetræ savet		
			Beton		
			Andet		
			Vindskeder		
			Tækkede		
			Vindskede u/dækbræt		
			Vindskede m/dækbræt		
			Vindskeder forlænget i kryds		
			Lodret stang i gavlspids		
			Skotrender		
			Tækkede m/trappe		
			Tækkede u/trappe		
			Zinkrende		

Årstal før	Årstal efter	Holdbarhed	Bindematerialer		Kommentarer
			Bindet tag		
			Kæp tenderstål		
			Kæp galvaniseret ø 3-8		
			Hasselkæp		
			Skrue m/tråd		
			Andet		
			Syet tag		
			Kokosgarn		
			Tjæregarn		
			Kobber ulakeret		
			Kobber lakeret		
			Galvaniseret		
			Rustfri		
			Plastikbelagt		
			Andet		

Årstal før	Årstal efter	Holdbarhed	Tækkematerialer		
			Rør		
			Halm		
			Lyng		
			Tang		
			Andet		
Årstal Før	Årstal efter	Holdbarhed			Kommentarer
			Værktøj		
			Krumnål		
			Retnål		
			Magasinkrumnål		
			Ske og nål		
			Kviste		
			Halvrunde		
			Firkantede		
			Flagermus		
			Vandbræt skåret lige		
			Vandbræt skåret skråt		

Årstal før	Årstal efter	Holdbarhed	Lægter		Kommentarer
			Runde rafter		
			Finske lægter		
			Alm. Lægter T1		
			Andet		
			Skalke		
			Skalke kun til mur		
			Skalke ud over mur		
			Skrå stern		
			Vandret stern		

Bruger du at tække oven på et gammelt tag		
Hvad kalder man det at tække oven på et gammelt tag		
Fra hvilke lande bruger du rør. Hvis flere skriv det land du bruger flest fra først.		
Hvor langt har du mellem stingingende ved:		
Syet tag		
Bundet tag (med kæp)		
Hvor mange år mener du et alm. Stråtag under alm. Forhold, kan holde		
Overholder du de egns-traditioner du har kendskab til		

Hvad kalder du et tag der er nedslidt (synlige bindinger)		
Har du oplevet stråtage der nedbrydes for hurtigt		
Hvis ja, skriv kort hvorfor du mener de gør det		
Skriv kort hvad du mener om brandisolering		
Hvor lang tid minimum mener du at man skal bruge for at lære at tække		
Giv en kort beskrivelse af det i dine øjne perfekte bundt tækkerør		

Ident	Post-nr.	Års-tal Før	Års-tal Efter	Hold-bar hed		Nord-sjæl-land	Born-holm	Midt-sjæl-land	Vest-sjæl-land	Syd-sjæl-land	Lol-land / Fal-ster	Fyn	Søn-der-jylland	Midt-jylland vest	Midt-jylland øst	Nord-jylland	Anholt	Samsø	Kommentarer
					Egetræ savet														
ij	2200					1		1											
em	3200					1													standard
tb	3250	2000				1													
hhd	4243							1											sjældent
jhn	4440							1		1									
ma	4572								1										
jt	4640									1									
ee	4652			20				1		1									
hm	4690							1											gisselfeld laver selv med træpind
ch	4720									1									byhuse
jk	4733									1									10%
sv	4894										1								
eb	5700											1							og langeland
wjh	5762											1							sydfyn laver dem selv, tunge
ak	5854											1							Tåsinge og Langeland
					Beton														
					Andet														
idr	8210			20	Asketræ										1				Århus område

Eksempel på samleskema, her for rygtræer savet.

Navneindsamling for alle de udtryk du kender.. Tækkeundersøgelse PROJEKT STRÅTAG 2002

Tagskæg	
1 bundt rør	
Rygning	
20 bundter rør	
Rygtræer	
Brolag	
Vindskeder	
Syet rygning	
Skotrender	
Kviste	
Skalke	
Stern	
Krumnål	
Retnål	
Magasinkrumnål	
Ske og nål	
Klapper kort	
Klapper lang	
Tækkestol	
Tækkestige	
Bom	
Rullebom	
Halvvalm	
Helvalm	
Grat	
Vandbræt	

Der var udsendt 2 af dette skema men det andet med overskriften "Navneindsamling for den egn du arbejder mest i".

[illegible]

Eksempel på samleskema for navneindsamling.

